

D. O. M. A.

49

ΘΕΑ ΜΙΣΟΠΤΩΧΟΣ,

VULGΔ

MEDICORUM OPPROBRIUM

PODAGRA,

CONSENSU ILLUSTRIS SENATUS
MEDICI IN ATHENÆO SALANO,

PRÆSIDE

VIRO NOBILISSIMO, EXCELLENTISSIMO,
EXPERIENTISSIMO,

DN.

GUERNERO ROLFINCIO,

Phil. & Med. Doctore ubique celebratissimo, Practicæ &
Chimiæ Professore famigeratissimo, Facultatis Medicæ
Seniore gravissimo, & p.t. Decano spectatissimo,

*Dn. Doctore & Ductore suo observanter colendo,
et eternumque devenerando,*

publico ianuæ φῶν examini proponitur

ab

AUGUSTINO HENRICO FASCHIO,
ARNSTETO-THURINGO.

Ad diem Maji

ANNO M DC LXIII.

in Auditorio Medicorum.

JENÆ,

Literis SAMUELIS KREBSIL.

A ECCLESIAE PATRIÆ
LUMINIBUS:

VIRIS

PLURIMUM REVERENDIS, AMPLISSIMIS,
CLARISSIMIS,

DN. M. NICODEMO LAPPIO,
Ecclesiæ dictæ vicinarumque Pastori ac Superintendenti be-
ne merentissimo, Consistorii Præsuli conscientiosis-
simo, & Scholarchæ primario.

DN. M. LAURENTIO WEBERO,
Archidiacono meritissimo, consistoriique ejus-
dem Adseffori gravissimo.

DN. OSWALDO KIESWETTERO,

DN. JOHANNI KIRCHHEMIO,

Pastoribus & Diaconis vigilantissimis, fidelissimis,

DNNNN. PATRONIS, PROMOTORIBUS,

PARENTIS LOCO SUSPICIENDIS,

HONORANDIS,

Salutem!

PRÆEXIMIE VASCHI.

Ptima primordia optimos fines pollicentur. Eluxit in te à teneris & primis studiorum incunabulis INCLINATIO, singularisque proclivitas, & amatoria literarum diligentia, quam ad maiores progressus necessariam ostendere voluere Athenienses, cùm in primo Academię suæ vestibulo statuerunt ARAM AMORIS. SEMINA felicis informationis & doctrinæ uberioris avide excepisti, & obni-

obnixè cum commilitoni-
bus certâsti, ut, prior in cur-
su, ardente lampada in
PROMETHEI ARA accensam
citationali pede ferre, sicque
laudem & præmium aliis
præripere visus fueris. In
hoc Salano sapientiæ & bo-
narum artium Prytanæo, in
quo literarii regni fatale
Palladium avitâ religione
conservatur, & benignus
aër atomis sapientiæ fœcun-
dus spirat, collegisti divites
ingenii opes, præceptorि-
bus usus fidelibus. Quin &
indo ipse

ipse artis operibus & ægris
admovisti manum , recor-
datus Minervæ & Vulcani
imagines uno eodemque in
templô antiquitùs cultas, &
industriam sagacitatemque
humanam haud præclarum
quid præstare posse, nisi id,
quod mentis indagine con-
ceptum, in effectum produ-
catur. TEMPUS porrò bene
colloca, ut maturescant fru-
ctus honoris & favoris apud
magnates, mediæ & inferio-
ris fortis homines. Nunc vi-
rum te præsta, & quemadmo-
dum

dum nuper spagiricas, ita
nunc de graviadfectu con-
scriptas typisq; excusas the-
ses strenue defende, & præ-
modūm Reverendi Dn. Pa-
rentis de Ecclesiâ Christime-
ritissimi, πεντηκοπείας, in ingressu
sexagesimi tertii ætatis anni
ex hâc mortalitate egressi de-
sideriis satiatis, quæ in pro-
patulo anhelantibus vir-
tutis sunt præmia, expecta.

Dabantur in Athenæo Sa-
lano ANNO M DC LXIII.

Calendis Maji.

Guernerus Rolfinck
Phil. Med. Doct. P.P.

VIRI PL. REVERENDI !

Oncinne ac eleganter Philosophus & orator ille insignis,
Seneca, **HOMINEM**, pronunciat
REM SACRAM.

Innuere videtur, hominis dignitatem respectu autoris, est enim opera manuum divinarum; respectu accidentium est spiritus sancti; respectu officii, quod sacrum conditori suo debeat cultum.

Circa hanc sacram rem, cum arbitratu superiorum, & permisu parentis benedictæ memoriae studia mea occupentur, arti servandorum hominum & valetudinis curandæ destinata, operæ pretium duxi, publicum aliquod specimen in lucem depromere, & meam erga **SACRAM REM**, hominem nempe devotam observantiam contestari.

Vobis, Patroni venerabiles, **SACRAE** hujus R E I curæ destinati, ejus æternæ saluti invigilantes, cœli interpretes facundiâ & copiolè loquente sapientiâ animos instruentes, auditores vestros divinis consolationibus erigentes, bonarum literarum fautores & propagatores, non in speciem solùm & pompam, sed

sed verum decus iis addentes atque ornamentum;
memor beneficiorum certatim in me collatorum,
chartaceum munuscum hoc offero, in grati animi
~~tempore~~, meorumque studiorum commendatio-
nem. Accipite illud fronte benignâ, acceptum boni
& æqui consulite, favore & beneficio patres ut fuistis,
ita esse pergit caritate, quâ patres liberis dediti esse
solent.

Deus, cui res sacræ curæ, vos LUMINA
ECCLESIAE PATRIAE fulgentissima, Nestore-
os servet in annos augmenta salvificæ religionis, or-
namenta patriæ.

Dabam Jenæ VI. Non. Maji. ANNO
M DC LXIII.

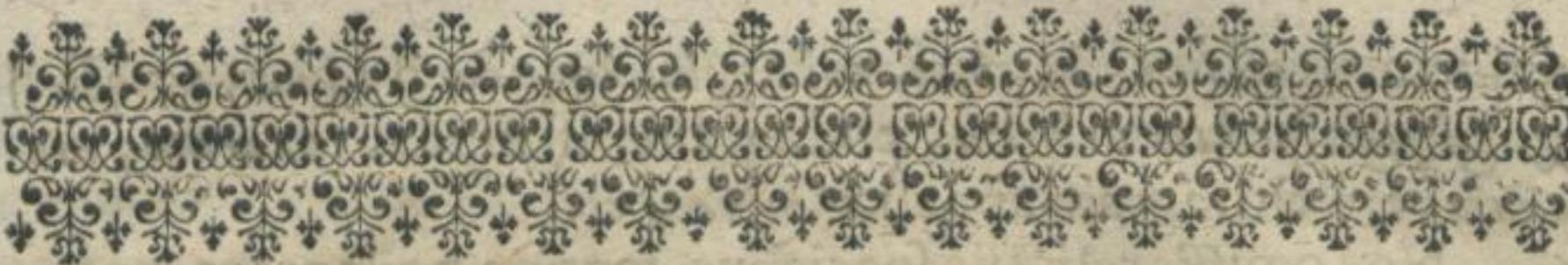
Vestiarum,

Pl. Reverend. Clar. Amplitud.

cultor

addictissimus

Autor.

DEUS NOBISCUM!

Variis iisque truculentissimis morborum generibus hominem post pomum incautè comedestum divexari, & ineffabilibus cruciatuum miseriaturque agminibus infestari, neminem latere potest. Multæ morborum *μυριάδες* & dolorum phalanges in nostram, dum hic agimus, conjurant perniciem. Hostium horum quidam cælum microcosmi, cyclopum adinstar, ascendere tentant; quidam Solem, fontem illum vitæ, crudeliter invadere non verentur; quidam ferali suâ immanitate ægros ita torquent, & excruciant, ut ad insaniam redacti, sæpè ad spontaneum turpissimumque mortis genus, ceu ad certam salutis anchoram confugere non erubescant. Horum in tortorum familiâ & prosapiâ non infimus est dolorificus ille atque truculentissimus *adfectus*, qui corporis articulos, microcosmi, minorum gentium, civitates atque domos infestare oppugnareque assolet. PODAGRA nempè est; cuius naturam & causas intimius examinare constituimus. Operi huic benedicat Deus O. M. ex alto!

CAPUT I

ὄνομαθλογίαν, ἐπυμολογίαν Ε' συνωνυμίαν
continet.

Podagram arthritidis speciem esse, omnibus constare putamus. Derivatur autem δέθείτις, autore Galeno 2. *Γεραπόλικης μεθόδῳ cap. 2.* διπὸ τὸ ἄρθρο, à membro vel parte affectâ seu lassâ, & est ξηνὸς απάντων τῶν ἄρθρων πόνος, communis omnium articulorum dolor, juxta *Aretaeum de diuturn.* lib. 2. cap. 12. Stricilius verò quando sumitur, speciale fortitum nomen à parte vel membro adfecto, &

A quidem

quidem τὸν τῶν ποδῶν πόνον, ποδάγρην, ιχιάδα ἢ ιχίων, χειρῶν ἢ χειράγραν, pedum dolorem, podagram; ischiada, coxarum; manus verò chiragram appellat *Aretaeus c. l.*

Nos omissis reliquis speciebus, tantum podagram, quatenus in pedum articulis sicut vitiam exercet, examinabimus & delineabimus.

PODAGRA origine Græca vox est, derivaturque δότο τὸς πόδας αἰγέσσειν, à capiendis pedibus.

Sumitur dupliciter: 1. propriè, & tunc nihil aliud est, quam ἡ τῶν ποδῶν αἴγρα, pedum *captura*, *pedicula*, *tendicula*, Germanis ein Sprinkel oder Sprencel/ quā animalia, e. g. aves &c. capiuntur pedibus. 2. μεταφορῶς denotat *morbum vel adfectum pedum*, quod pedes hominum capiat, & ita obambulationem ipsis de-neget. Unde *Lucianus in trngopodagrā* sic loquentem introducit podagram:

ῳδῇ ἢ τοῖς πολλοῖς βρετῶν
ποδάγρα καλούμαται, γνομένη ποδῶν αἴγρα.
à plerisque autem hominum.

podagra vocor, existens pedum *captura*.

Antiquitati appellata fuit ὁ τῆς ποδάγρας Φελλισμός, compedes podagræ. Φελλισμός est in ἴπωκομικῇ torques ferreus in freno, quō mentum equi substringitur, maximum ad retinendum effusius currentem equum momentum. Ita & dolor hic pedicæ instar redardat pedem in deambulationem primum. In his explanandis solertiam suam exercet *Reinesius* ὁ πάντα, lection. variar. lib. 2. pag. 289. &c.

Aliquibus GUTTA, quia guttatum in articulos instillari credebantur humores pro doloribus excitandis, appellata fuit. Paracelsus de Pro lib. 1. cap. 2. Prorum juncturarum appellat. Barbari, barbaras scribentes practicas, nominarunt *arbitricam*, referente Amato Lusitano centur. 4. curat. 45. pag. 253. Plinius lib. 22. natur. hist. cap. 24. articulare vocitat morbum. Germanis audit das Zipperlein/ das Podagra/das reissen in den Füssen. Guestphalis das föet övel. Podagricos appellitare solent die Zieprianer.

Quibusdam vocatur die Herren Krankheit/ & jocose quidem, quia hi ut plurimum cœnas dubias excentes, crebras vini ingurgi-

gurgitationes repetentes, venerem immoderatè foventes, otiose delectantes, facile sibi hoc contrahunt malum, docente Galeno 6. apb. 28. Unde & Dea μισθωχος, quod pauperes raro infestet. nominatur.

CAPUT II definitionem formalemque rationem enucleat.

PRÆMISSIS itaque illis, quæ vocis origini debemus, conferimus nos ad ejus definitionem & rationem formalem; PODAGRA est dolor partium nervosarum & membranosarum in pedibus, ex imbecillitate eorundem à serosi, acris & rei humoris influxu *ἀθερώς* factò, continuum solvente, ortus.

GENUS, quod rationem formalem exprimit, est DOLOR.

DOLOR est res præter naturam, non morbus, sed symptom. ΝΥΣΤΟΣ ἐν οἴσιν, γέγονες δέ τις θάλαθεσις ποδογείας εμποδιστική περιττως, ἀλλ' οὐ τῆς νόσου ἐπιγένημα. Non laedit actionem primò, sed sequitur morbum. Et cum tria sint symptomatum genera, ad nullum aliud referri potest, quam τῶν ἐνεργειῶν βλαπτόμενων, actionum laesarum.

Actionem autem laesa non est ablata, nec diminuta, sed depravata & quidem sensum TACTUS.

Αἰθησίς οὔσιν αἰνιαρεψ, tristis est sensatio, ita appellata à Galeno i. de causis symptomat. cap. 6. Molesta & injucunda verè est, & depravata. Non consistit simpliciter in ablatione ejus, quod natura intendit ponere, sed quod sensatio terminum suum non producit prout in fieri, aut facto esse producere debebat. Per hoc, quod producit terminum, differt ab actione abolitâ: per hoc, quod terminus non fit debitus in fieri, differt ab actione diminutâ, cuius terminus similis est ei, qualis in fieri esse debebat: per hoc, quod producat terminum, non omnino debitum in facto esse, differt à sensatione naturali.

AD TACTUM inprimis refertur depravata hæc sensatio. ἥδεθαι καὶ αἰλυεῖν αἰπάσους μὴ ἐγγίνεται ταῖς αἰθήσεσιν, μάλιστας τῆς τῆς αἰφῆς τε καὶ γένεσεως. Delectatio & dolor omnibus insunt

sensibus, in tactu autem & gustu maximè luculenter, ita Galenus i. de causis symptom. cap. 6. Idem de diff. symptom. cap. 3. ἰδίον καὶ ἔχαιρετον, inquit, η καὶ τῆς αὐθικῆς ἀνέγεια ὡς τὰς ἄλλας αἰσθήσεις κέκτηται σύμπτωμα, τινὲς ὁδύντια. Tactus egregium præter ceteros sensus in actione sui symptomata possidet dolorem.

Non est autem simplex sensus tactus depravatio, sed percepta à facultate superiori. Sensus tactus apprehendit tristem noxam, sed de eâ judicium fert ratio.

Dolorem non subsequitur illico, sed quando ad statum vergit, tumor, qui pro diversitate humorum influentium, quandoque magis, quandoque minus conspicuus existit. Hoc simul impeditur motus, quando dolor urget & vehemens est.

ORITUR simul ex his CALOR præternaturalis non à putredine, sed à sanguinis effervescentia, dum natura vitiosam sanguinem humorum expellere conatur. Hic calor deinde ope circulationis per totum dispergitur corpus, totum affligit diem noctemque, & ægri quandoque præ doloribus nimiis vix aliquid molestarum ab eō percipiunt atque sentiunt.

CAPUT III contradicentibus it obviam.

Epiphanius Ferdinandus histor. seu cas. med. 59. miratur quosdam antiquiores medicos, qui podagram definierunt per dolorem, cum dolor sequatur ad tumorem podagrosum. II. Tumor, inquit, est genus, & de essentia podagræ, non in externis, sed in internis latens materiae collectio. III. Doctrinam hanc repugnare ait autoritati Hippocratis, 6. aphor. 49. qui non dolorem vocavit podagram, sed inflammationem, à fluxione in articulos delabente ortam; curationem etiam indicationem cum omnibus inflammatione laborantibus communem habere subjungit. IV. Nescire se ait causam, quare chirurgi de tumoribus præter naturam pertractantes, non posuerint podagram inter tumores. V. Excusat vel potius reprehendit medicos altioris ordinis, quod tanti fecerint symptomata principale, ut morbum neglexerint.

Verum hæ rationes Epiphani non sunt magni momenti.

Dupli-

Dupliciter considerari posse podagram, notum est omnibus, ut symptoma, & ut morbum. Si dolor adspiciatur, symptoma appellare nemo formidat: si fluxio, ob quam articuli infestantur, nemo morbum & causam doloris appellare veretur.

I. Consequentia in primâ ratione nullam vim inferendi habet. Eodem jure apoplexia ex symptomatum censu posset exterminari, quia sequitur post interclusum meatum principii nervorum. Vertigo non fit ante rotationem spirituum animantium in cerebrô. Ergò non est symptoma. Posterius est absurdum. E. & prius. II. Conceditur, si ut morbus consideratur, tumorem vocari posse, sed tumor seu *ρεῦμα συνιστάμενον* est causa hujus symptomatis. III. Autoritas Hippocratis non patrocinatur ipsius intentioni. *Gal. in comm.* non judicat verisimile nervos & tendones podagricis inflammati, sed dolere solum, quia simul cum articulationibus tantum manifestantur. Id ex eô docet fieri manifestum, quia podagricus convelli nunquam fuit visus, id quod frequentissime in nervorum & tendinum inflammationibus accidere solet, curationem tamen cum omnibus partibus inflammatione laborantibus communem esse podagræ concedit. Nam & digeri oportet, quod in pedes defluxit, &c. Præterea notandum, quod Hippocrates hic priscorum more utatur verbô *Φλεγμαίνειν* pro quounque modo tumere, ardere, & sub *Φλεγμονής* nomine omnem tumorem calentem & dolentem intelligat. Latè ergò accipienda *Φλόγωσις*. Solet autem hæc *Φλόγωσις* præcipue accedere ob sanguinis acris & biliosi influxum cum tumore aliquo paulò post; primis vero diebus absque tumore conspicuô inflammantur. IV. Causa, cur chirurgi non agant in monumentis suis de podagrâ, in aprico est. Exhibitio medicamentorum internorum, quibus maximè debellatur hic affectus, competit medicis. Externorum topicorum à medicis præscriptorum solum chirurgis relinquuntur applicatio. V. Deliberato id fecere consilio. Influentes sensim mox incuneandos humores & dispositionem *Φλογώδης* minitantes morbosam, ita in oculis habent, ut sine eorum remotione curationem feliciter institui non posse, firmiter teneant.

CAPUT IV
Subjectum demonstrat.

SUBJECTUM recipiens τὸ δοχεῖον A D E Q U A T U M e s t
pes parvus inferior, ejusque articulationes, vel quæ-
dam, vel omnes: PRINCIPALE sunt partes nervosæ,
membranæ articulorum, quatenus sensu sunt prædi-
tæ circa pedum articulos.

Non intelligenda sunt nomine articulorum ipsa OSSA
PEDIS parvi, aut eorum EXTREMA, nodis crassioribus
conglobata, vertibulæ ab Isidoro orig.lib. II. cap. i. in genere, quod
ad inflexionem membrorum vertantur, appellata: in specie su-
perficiæ, leniter cayum & depresso in minoribus ossibus ex-
tremum, quod recipit, vocatur γλήνη, sinus, quod recipitur, le-
viter protuberans vocatur κόνδυλος.

OSSA sensu tactus prædita non sunt. ὁ δενὸς αἰσθάνεται
δοκεῖ τὰ μὲν οστά. ἐστι γὰρ αἴσθατος, inquit Philosophus i. de animâ
cap. 3. τῆς γῆς. Nihil sentire videntur ossa, quæ simpliciter terræ sunt.
Αὐτῶντοι συγκέισται καὶ σφεριγγες, ait Ruffus, εἰσὶ τὰ οστά. insensi-
les concretiones & sustentacula sunt ossa.

At Galenus aliquem sensum concedit 3. de usu part. cap. 12.
voce ἐγίνεται propter modum.

Aretæus lib. 2. diuturn. cap. 12. ejusdem est sententia. Dura-
licet sint, & ferramenta, exurentemque ignem non sentiant. Επεὶ
ἡ καὶ τὰ πυκνὰ σῆμα φύτω θέρμη, καὶ αἴσθηται τῇ δε τῇ θέρμῃ, quia ta-
men & densa hæc sunt ossa, ingenito calore vivunt, per hunc eundem ca-
lorem etiam sentire possunt.

Negari omnino non potest aliquis sensus ossibus, sive ille
ut animalitatis, sive vitalitatis affectio consideretur, in podagrâ
tamen ille ita exiguis est, ut dolorificè non percipiatur.

CARTILAGINES χόνδροι ἢ χονδρώδη μόρια μεταξὺ καμ-
ψεων, οἷον ωρῆς αἱληλαμὴ τείσειν, in medio ossium flexibilium, instar
tomenti, ne in mutuo attritu lœdantur, conditæ, etiam nullum tantis ex-
citandis doloribus parem obtinent carnosias.

Οὐ γάρ, οἷον ἔλασόν ή λιπαρές καὶ γλίζρας χυμοὶ ανοίδητοι,
velut oleum, unctuosus & viscosus succus insensibilis in considerationem
venire nequit.

IPS A

IPSA CAVITAS articulorum pedis parvi etiam τὸ
κείμενον μέρος constitui nequit. Arteriæ nullæ hiant in cava-
tem, vitiosorum humorum delatrices. Desunt undiquaque viæ.
Nec sufficit Δασθόν prætendere. Quantumvis κονδυλωπορε-
φίλη podagra longo temporis senviat tractu, in cavitate tamen
nulla concretio observatur, aut repletio.

VERUS PRINCIPALIS AFFECTUS LOCUS sunt
partes nervosæ, membranosæ, ligamentosæ, in quorum poros se
noxii humores insinuant. Argumentum evidens nodos & to-
phos ibi concrescere. Cutis ipsa etiam tractu temporis incale-
scit & intumescit, ut vel levi aëris commotione vel plumulæ ad-
vicinatione, ægri male habeant.

Aliter sentire videtur Galenus 6. aph. 49. comm. αἱ κτὶ τὰς πο-
δαγρικὰς φλεγμοναὶ, inquiens, ῥύματα εἰς τὰν ποδῶν ἄρθρα
κατασκήπτενται γίνονται, δέχονται ἢ τὸ ρεῦμα τότο πεῖται μὴ αἱ
χώραι τῶν Διαρθρώσεων, ἐπειδὴ ἡ τοξεία πάντα μέχει ηγή τῷ δέρμα-
τῳ. Οπός ἡ τοξεία φαμέν, τὰς Διαρθρώσεις, εὐδυλον ὅπι τὰς
τεμενές αὐταῖς ἔχωθεν κύνλω συνδέσμους, ἀναγκεῖον δὲ τείνε-
δαι. Influxiones podagricorum fiunt fluxione primum delabente IN
ARTICULORUM SPATIA. Eandem post recipiunt, quæ in or-
bem circumstant, omnia usque ad cutim. Cum vero articulationes re-
pleri dicimus, liquet vincula, in orbem ipsis circumposita, necessariò tendi.

Mercatus consentit lib. de internor. morbor. curat. docens: hoc
habere omnes articulorum dolores commune, quod ut verè ar-
ticularis sit morbus, sive arthritis, sive podagra, aut ischias, præ-
requirat materiam fluentem, quæ PRO LABATUR IN CA-
VITATEM ARTICULI, & vadat in sedem illam, per quam ca-
put ossis spatiatur. Quod si ibidem non sit, spurium & illegiti-
mum fieri articularem morbum, esse putandum, intensos licet
creet dolores. Quippe universa hujus mali ratio sita est in hac
peculiaris conditione, quâ velut essentiali differentiâ ab omni-
bus aliis articulorum morbis differt.

Verū neuter veritatis scopum attingit. Non excitatur
dolor, quod repletâ cavitate distendantur ligamenta, sed quod
per arterias influentes acres humores solutionem continui ex-
citent in iisdem.

CAPUT

CAPUT V

Causas, materiam fluentem viasque considerat.

Nenumerandis causis affectus hujus $\delta\upsilon\sigma\delta\iota\alpha\gamma\omega\varsigma\sigma\varsigma$ quid latet. Non unanimes deprehenduntur autorum sententiarum; sed variè de iis inter eos disceptatur & pugnatur, summusque exinde videtur prospicere labor ad ea- rundem enucleationem.

Difficultatem hanc dum intuemur, placet in scenam producere verba, quibus in alio negotio utitur *Aretaeus lib. 2. dtuturn. cap. 12.* desperabundus quasi: αἰτίην ἀτρεκέα μὴ τὸ ιουστοῦν γέοις ἐστεκταινεῖν δὲ καὶ ἀνθεωποι, veram causam soli Dii noverunt; probabilem verò homines.

IM MEDIATA videtur esse ἡ τῆς συνεχείας λύσις, continua solutio, nomine quidem barbaro, sed tamen, quo commodius dari non poterat, indigitata. Διάδυσις τῶν σομφύτων μερῶν con- natarum partium divisio appellatur à *Philosopho 6. topic. cap. 8.*

SUBITA est hæc solutio, quæ αἴθρεγώς incidit & βιαιώς. Vox αἴθρεγώς includit τὼ ταχύτητα καὶ τὸ μέγεθός.

PERFECTA non est eadem, & consummata, sed INCI- PIENS, & dum in sensiles membranosas partes articulorum pedis agit, eas vel εὐδήλως, vel αἰδήλως ab invicem distinguit.

MEDIATA PROXIMIOR est ρεῦμα. Duplex est hoc συνιστάμενον καὶ ὄρμωμόν. Εαὶ μηδέποτε χυμός περιττὸς ὅπιρρέδ, περιδηλον, ὡς δὲ τὸ δὲ πάθος ἔσται ποτέ, nisi fluxus humoris accedat, neque unquam talis futurus est morbus. Quemadmodum enim hu- viorum inundationes fiunt continuis imbribus depluentibus, in diluvium quoddam concursitantibus & alveum exeuntibus, sic humores ex arteriis exiliunt, & in membranis colliguntur, quemadmodum concinnè dicit *Magnif. D. D. Praeses in epitome citata.*

FLUENS materia est sanguis quicunque, imprimis bili- osus, ichorosus, serosus, falsus, acris, ὄργασμαδης: pituitosus & melancholicus sanguis nimis tardæ sunt molitionis ad subita- neam hanc fluxionem concitandam. Serosus & acris cum peccet san-

sanguis, tanto celerius movetur, velocius influit & atroci affigit.

Paracelsus lib. 17. chirurgiae cap. ii. humorem arthriticum & podagricum innuit habere quid virosi & malignae qualitatis, qualis in lue venerea. Alii occultarum qualitatum patroni νανονθειαν quandam in eostabilitate conantur. 1. non pervenit ad suppurationem. 2. intensiorem parit dolorem, quam reliqui humores, cum vertuntur in pus. 3. in nodos & gypsum induratur. 4. solis nocet articulis. 5. partes affectas inæqualiter afficit, modo eas urit, modo quasi glacie frigidiores reddit. 6. malum ab adhibitis remediis potius exasperatur. 7. theriacam doloribus pedum & aliorum articulorum mederi scribit.

Verum facilis ad has rationes est responsio. Et quidem ad I. respondemus, quod materia fluens non solus sit sanguis, sed bile, sero ac ~~re~~ scoriis permistus, & ideo ad suppurandum inidoneus. II. dolor intensior est ex seroso & acri humore. III. serum in pus abire non potest, sed tenuiore parte dissipata in tophos abit; nulla autem exin malignitas apparet. IV. serum solis articulis nocet ob copiam nervosarum partium, ad eos à principibus dejectum. V. partes modo uruntur, modo frigefiunt, ob diversæ materiæ influxum, non secus, ac in febribus humores biliosi modo rigorem, modo æstum producent. VI. mali exacerbatio est adscribenda topicis non ritè adhibitis. VII. ex præscriptione theriacæ à Galeno ad pison. lib. de theriac. cap. 15. factâ, nulla apparet humorum malignitas, cum id fecerit ob materiæ influxum cohibendum, & id, quod in parte affectâ hæret, absumendum. Theriaca etiam commendatur in epilepsia, apoplexia, & aliis affectibus à Galeno, non tamen inde sequitur, quod adsit propriè dicta malignitas in ipsis morbis.

TERMINUS à quo est totum corpus.

Toti corpori impurus biliosus sanguis communicari potest, si Hepar non faciat officium, & biliosas atomos sanguinis transeuntis per radicescholedochas non transmittat ad κύστιν χοληδόχον, exrementitiæ bili aggregandum. Tuni atomi illæ manent cum sanguinis massa in vasis, & acres cumulant humores.

B

V E N.

VENTRICULUS & intestina coctionis munia non ritè
obeuntia, chylo non satis excocto cordi oblato, fores aperire
posunt.

Neque LIENEM præterire possumus; hic siquidem, præ-
cipue si scorbuticâ sit infectus labe, artuum doloribus generan-
dis occasionem præbet, dum non attrahit Phreas atomos. Sic
Tumorem LIENIS in arthritidem abiisse notat Conringius lib. de
motu & generatione sanguinis, cap. 22. Læsa enim hujus actio in cau-
sâ est, ut Phrea istæ scoriæ in renibus separari nequeant, quem-
admodum docet Excell. D. D. Mæbius, Patronus & Praeceptor noster
de venerandus, in fundamentis physiologic. de constitutione lienis p. n.

DE RENIBUS & VESICA nullum dubium. Si enim
salina & Phrea excrementa non ritè separentur & per vesicam
expurgentur, lapicidinas in renibus condunt, quæ atomi rema-
nent in sanguine, non solum gravioribus aliis adfectibus, sed et-
iam podagræ materiam & ansam præbere solent.

Magna calculi & podagræ affinitas: & alterum affectum si-
ne altero vix deprehendi adnotavit Excell. D. D. Job. Theod.
Schenckius, Praeceptor atque Patronus noster summè colendus in exercitat.
anatomic. derenum & vesica vitiis.

Imò calculosi, ut notant analæcta Rolfiniana, plurimi tem-
poris successu podagrici fiunt & arthritici. Nonnunquam παυ-
παμένου θερέτρου νοσήματος, cessante priore morbo, alternis vicibus
duabus his ærumnis subjiciuntur. Induciæ unius, bellum alte-
rius. Expertus id est ὁ Ῥώμης Γονθερος Henricus Plathnerus,
Juris consiliarius, Consiliarius Saxonius. ὁ τοιούτοι πεπαιδευμένος,
in omnibus ad profundiorem legum & purioris literaturæ in-
terpretationem quæ faciunt, exercitatisimus, vir meritorum in-
dualem domum Saxoniam clarissimorum. Conjunctos insul-
tus μὴ παυπαμένου θερέτρου νοσήματος, non cessante priore mor-
bo, expertus semel est τῶν αἰγαίων πολέων φαῖτο, Job. Andr.
Bosius, oratoria in hoc Athenæo professor publicus, qui tamen ut consi-
liis unitis operisque junctis invaserunt, ita citâ festinatione
afflictas sedes relinquentes evanuere.

UTE-

UTERUS, cùm aliàs sexcentarum ærumnarum fœminis autor ab Hippocr. nominetur, si male sit dispositus, obstruens, debilisque, etiam huic malo materiam colligere potest.

VIAE sunt ARTERIAE, propagatae ab ILLIACA, quæ abdomine egressa vocatur CRURALIS. Hæc varias cum emisit propagines, quæ MUSCULÆ dicuntur, indivisa tendit ad poplitem, & POPLITÆAM constituit. Hæc item in duos dissilit ramos: quorum externus tantum tibiæ externam perreptat partem; alter penetrat suras & SURALIS dicitur. Hic sub plantâ pedis disseminatur, & ad pollicis usque musculum tendit. Per hanc arteriolam primò omnium peccantes humores in doloribus podagricis ad monticulum pollicis lateralem, qui illico & omnium primò dolore affici solet, deferuntur. Videatur de his Excell. D. D. Praeses in dissert. anatomic. lib. 2. cap. 61. de arteriis pedis. Copiose etiam de iisdem agit Adrianus Spigelius in tractatu de Arthritide.

Arteria cruralis recipit Πίπρυσιν humoris, iliaca & suralis deferunt, oscilla pollicaris τὸ ἀετῖον, ναυσιώδη, οὐρεμέτωνγι καχυμώσι, superfluum nauseam quadam & exsiccatione eyomunt in debiles articulorum pollicis & pedis partes.

VENÆ etiam in extremitatibus & oscillis demittere aliquid possunt ad fluxionis augmentum, quantumvis id sit exile & paucum. Venæ non solum sunt reduces, sed & quandoque educes, cùm præ copiâ irruentem circulandum sanguinem ex arteriis readsumere nequeunt, simul etiam de recepto modicum manu mittere possunt.

Per has & non alias vias Fernelianas & Platerianas Πίπρυσι podagricam fieri confirmat 1. τὸ ὄξμωμον ρεῦμα, μεθ' ὄξμης cum impetu, pulsus concitatus motu, influens sanguis. Per subcutaneas externas vel internas in dorsi spinâ vias αἴθριως influxus hic fieri non potest. 2. infelix etiam subitanææ mutationis modus, cùm repellentia adhibentur, clarè ostendit, partim in arteriis retrusum, partim in venas αἴθριως receptum & ad cor delatum, sicque impeditur circulationis motum, gravia illa symptomata cordis, syncopen, palpitationem, febrim inducere.

CAPUT VI

ventilat sententias aliorum de TERMINO
à quo, & per quem, humorem etiam
fuentem.

N primâ acie stat Fernelius. Hic lib. 6. de partium morbis & symptom. cap. 18. hūmorem omnium specierum non esse tām varium calidum, sanguineum, melancholicum, ut traditur, sed omnino vel pituitosum vel serosum, οὐ γένεται quid ad hunc affectum habentem, à capite non per PARTES ejus internas, cerebrum & ventriculos, nervos aut occipitis foramen, sed extra calvariam positas sub cute delabentem per summa corporis. Non subsistit hic humor in media viâ, quia meatus sunt laxi, sed in extremis solum. Si quis rubor aut calor in parte appareat, illum non ex morbi essentia, sed vehementiâ doloris fieri tradit.

Alii ex cerebro & ejus ventriculis, ceu fonte pituitæ, per partes internas medullam spinalem vel dorsalem, & occipitis foramen ex cerebrō delabi volunt.

Actrahere tenues humores caput ostendunt ex Hippocrate in consilio ad Demetrium Regem, ὥστε σικάτη, instar cucurbitæ, καὶ τὸ λόγον σῶμα ἀναπέμπειν τὰς αἰτίους εἰς τὴν κεφαλὴν παντούς ἀνω, ἃς ἀνθίσῃ κεφαλὴ ὄπιον αἴρησιν. Comparant cum Aristotele lib. de somno & vigilia cap. 3. & 2. de partibus animal. cap. 7. hunc evaporationum & defluxionum in podagrā modum, cum τῶν υετῶν γένεσι pluviarum generatione..

Comparant caput cum alembicō magno chimico vapores excipiente & humores destillante.

Fuligines cerebrum & exhalationes non solum è ventriculo, sed & aliis partibus ascendentēs excipit, quos frigiditas cerebri condensat, & ad fluxionem adaptat. Unde observatum, illos, qui frequentius per nares & palatum destillationibus fuerunt obnoxii, frequentius hoc tentari malo, evacuationibus his suppressis.

Platerus magno opere pag. 579. exrementitum humorem serosum

serosum intra & extra calvariam defluere statuit: **E X T R A C A L**
variam quidem per subcutaneos Fernelianos ductus; **I N T R A**
verò per magnum occipitis foramen & spinalis medullæ nervo-
rumque latera.

*Verùm nimis securè & improvidè hi loquuntur. Adsignatæ
viæ nimis longe sunt petitæ.*

Fernelianum spaciū suspectū est ideò, quia cutis vix ita
laxari potest, ut tanta copia humorū à summō capitis vertice
ad extreūm pedis digitum tam celeriter possit delabi. 2. Nihil
probant symptomata, capitis gravitas cum pigritiā, inclinatio
ad somnum &c. quæ ipse omnia in omni podagrā præsupponit;
experientia enim crebra, ceu certa rerum magistra, testatur, non
omnem hæc præcedere podagram. Et quamvis aliquando *caput*
lædatur, non tamen sequitur, quod à capite originem habeat,
per consensum enim laborare potest. 3. postliminio dolorem ex
influxu pituitosorum per arterias humorū excitatum calorem
& ruborem novā concitatā fluxione accedere μέγα λίαν αἴτημα.

A C E R E B R O qui influxionis pituitosæ fontem derivant,
1. descendunt in arenam dubiam cum illis, qui μητρόπολιν την
δὲ τὸν φλέγματὸν καὶ τὸν λῶδεως, principem hanc pituitæ & glu-
tinosis sedem, & propositas comparationes cum pluviis & destil-
lationibus chimicis haut agnoscunt. 2. via per foramen occi-
pitum non meretur applausum. 3. magnum occipitii & nervo-
rum propagatorum foramina ossea circa nervorum ductum
nervosque emitentia commeatum præbere nequeunt. Nam
foramina illa occipitii & spinæ dorsi oppalentur à ligamentis, &
membranis adeò arctè, ut nihil admittere possint heterogenei.
Id curiosè observavimus in demonstrationibus anatomicis ex-
cellent. atque experient. D. Job. Arnold. Friderici, medic. Prof extraord.
præceptoris ac patroni nostri plurimum honorandi methodo synthe-
ticâ & analyticâ summâ cum laude laboriosè propositis.

U T R A M Q U E qui eligit VIAM, Platero etiam satisfa-
ctum putamus. Ordinario naturæ instituto nec per os cribro-
sum, nec sphenoidis seu cuneiformis foramina aut laterales ejus
membranosos canales, multò minùs per magnum occipitii fo-

ramen se cerebrum exonerare , demonstravit *excellētissimus*
D.D. Rofin̄cius in dissertationibus anatomicis lib. 2. cap. 20. Excludun-
tur etiam externæ partes subcutaneæ à rationibus ante allatis.

CAPUT VII

chimicorum & Helmontianorum de causis agit.

Paracelsus, & qui eum sectatur, *Quercetanus lib. de arthriti-*
de, & alii, ♀rum principalem hujus adfectū causam
constituunt. Duplex ille est : RESOLUTUS appetet
in sudoribus, urinis, lacrymis, qui quō acriori sale est
præditus , eò etiam acriores excitat dolores. SOLIDUS est,
qualis doliis vini vel articulis in lapideam vel cretaceam sub-
stantiam concretus adhærescit. In vasis resolutus, propè arti-
culos concrescere potest. Excitat hunc affectum, dūm SALIA
sua purgat, quemadmodū herbæ & frutices viorem produ-
cunt, & flores. Principium , salinum omnis coagulationis &
concretionis autorem esse liquidæ veritatis ab ipsis habetur.

Verūm nova tantūm verba adfert Paracelsus, non res. Ut
♀ analogicē & per quandam similitudinem inest in misto
humano corpore, ita etiam excitat hunc affectum. Et hoc
sensu adjungimus ♀rum seroso humorū , & concedimus , cau-
sam efficientem podagrā esse HUMORES multo SALE & ♀ RO-
scatentes. Salia enim, quæ insunt ichorosis & serosis humorib-
us, spiritibus suis Θlinis gravissimos, membranas dūm velli-
cant, excitant dolores. Hi humores, ad articulos pedum, tan-
quam ignobiliores partes, cùm à nobilioribus fuerint dejecti ,
ab iisdem, dūm retrudere non valeant, reservantur, ibidemque
dolores creant, tandemque à spiritu Θlino, qui materiae inest ,
coagulantur, obrigescunt, & dissipatis tenuioribus partibus in
tophos, quos Græci πώες nominant, abeunt, cretam interdūm,
interdūm calcem, imò ipsos lapides referentes.

Helmontius lib. à sede animæ ad morbos, ut ferè in omnibus
morbis, ita & in podagrā, Archæum iratum , furibundum & ab
acore infectum producit, qui erroneè translatus ad synoviam
tendit, eamque crudeliter afficit.

At

At, quæ *Helmont*. de Archæo suo iratō profert, nullius ferè sunt momenti. Acor ille videtur esse N O N E N S, si ut distinctum quid venditetur ab humoribus. Archæus admitti potest, si pro expultrice facultate accipiatur. Hæc si irritetur in partibus robustioribus, faburram exonerat in artus.

CAPUT VIII

causas mediatas remotiores indagat.

MEDIATÆ causæ distinguuntur in naturales, non-naturales & præter naturales.

NATURALIUM in censu primum tenet locum
η ἀθένεια τὸν μορίου, δεbilitas partis recipientis.
Hanc præter èπύρρυσιν ὅτι Γεὺς πόδας χυμοῦ θείτται, influxum in pedes superflui succi in podagra requirit Galenus 6. apb. 28. Fluxio hæc requirit partes imbecilliores, ad quas fluere possit. Occasione siquidem ita arripit pars nobilior, & sibi molestum ad ignobiliores detrudit, quæ, dùm repugnare non valent retinere coguntur. Quadrat itaque huc versiculus ille Poëtæ Venusini, Lyricorum principis:

Quicquid delirant Reges, plectuntur Achivi.

In macrocosmo magis potentes minùs potentes opprimunt; sic etiam in microcosmo talis respublica invenitur, quæ Aristoteli *άριστονογία* vocatur.

Συγγενῆς, connata, imò hæreditaria quandoque est hæc debilis dispositio, nonnunquam adscititia.

Hæreditaria est, quando in sanguine maternô vel seminali virili contagio ejusmodi latitant dispositiones ad morbum hunc contrahendum, quæ à parentibus, qui iisdem fuere obnoxii, in liberos transplantantur, & ita non solum bonorum, sed etiam malorum fiunt hæredes. *Adventitia* ex erroribus nascitur externis.

II. Sexus unus præ alterō inclinat ad hunc morbum.
ἄνδρες μὲν, inquit Aretæus cit. loc. παθεῖν πῆτεργι γυναικῶν, αἱρεότερον μὲν ἀνδρῶν, viros facilius, rarius verò mulieres tentari podagra.

Mulieres excipit Hippocrates, nisi ipsis *τὰ καταμήνια,*
men-

menstrua, defecerint. Άλλα τούτα πάλιν ἔμφερθεν μέρη αἰλυθές ἦν, τῷ
χωρίς τὸ τέλεως σκλιπεῖν τὰ οὐταμήνια. Διὰ τὴν σμικρότητα τῶν
αἰματημάτων, ὃν ἔμφερθεν ήμάρτανον αἱ γυναικεῖς. Νυνὶ δὲ τὸ μέγε-
θος αὐτῶν ἔντα τοδαγειώσι, πέντε σκλιπεῖν τὰ οὐταμήνια αὐτῶν.
Verum hoc verum erat olim, antequām menstrua omnino defecissent,
mulieres non tentari padagrā propter peccatorum, quae superiori etate
committebant, parvitatem: nunc verò ob eorum magnitudinem que-
dam podagrā laborant, antequām ius defecerint menstrua. ήν ξημέρης
δὲ τῆς τριῶν εἰς τεσσάρην ταῖς καθ' ήμας χρέοντο, ὡς ἀν μηδὲ θηνο-
εῖν ἐπὶ τεσσερήκην αὐτῷ, ἀπειρόνη τὸ πλῆθος τῶν ποδαργειώντων ὅσιν.
αὐτοῖς verò nostris temporibus edulis usque adeo, ut nihil superaddi possit,
infinita orta podagrārū multitudo. Certare mulieres quædam po-
culis hodiè non erubescunt cum viris. Libidine etiam neque
maribus cedunt, pati natæ. Non ergò mirum, quod medicorum
peritissimum fecerint mendacem. Beneficium siquidem sexus vi-
tiis suis perdiderunt, & quia fœminam exuerunt, damnatae sunt
morbis virilibus. *Seneca lib. 5. epistol. 95.*

Διὰ τὸ γεννητὸν ποδαργειῶσιν, εἰ ηγή ὅτι μάλιστα τῶν
αἰφερδισίων ἀπέχονται. Hanc ob causam etiam eunuchi podagrā
laborant, qui alias insontes creduntur ob defecum Veneris.
τηλικάυτη γεννητὸν, ἥτε αἴργια ηγή η ἀπλησία ἐπ' αὐτῶν, ηγή η οὐνο-
Φλυγία, ὥτε ἡ τῶν αἰφερδισίων χωρὶς αἰλῶναι δύναθαι ποδεάγρα.
Tanta enim est eorum desidia, τὰ inexplabilis edacitas, tanta crapula,
& vinorum potentium ingurgitatio, ut etiam sine coitu podagrā capi
possint.

III. ΕΤΑΣ hic ponderanda, quæ nempē ferax sit mali, de-
bilesque habeat partes. Præ omnibus censetur illa feracissima,
quæ ad senectutem vergit, & SENILIS salutatur, ob instru-
menta motui dicata, valdè frigida & imbecillia, annotante Hipp.
3. aph. 31. ubi inter senum morbos refert. Eunuchos se vidisse
ait Galenus in comm. ad. cit. aph. nullos autem pueros. Puerum
septennem podagricum vidit Paschalius, & Schenckius in observat.
lib. 5. de arthritide p. 747. vidit natos tantum X annos laborasse po-
dagrā, fortasse, quod contraxerint morbum à parentibus; Hol-
ler. comm. ad. aph. 30. l. 6. Hipp. teste, quos tamen exclusos vult

Hipp.

Hipp 6. apb. 30. ante usum venereorum. Recordamur & nos virgi-
nis XIV annorum, quæ arthritide laborabat per XII dies.

CAPUT IX

causas à rebus non-naturalibus & præter- naturalibus desumit.

NON-NATURALES CAUSÆ vulgò senariō compre-
henduntur numerō & quidem I. AER, quem evitare
non possumus, principem tenet locum. Hic enim alte-
ratus vel anni temporibus vel tempestatibus, cœli vel
regionum ratione hos adfectus facile augere vel procreare po-
test. Indè *Cous* 6. apb. 55. τὰ ποδαγρεῖα τὸ ἔργον καὶ τὸ Φθινο-
πώρος οὐνέεται ως ὅπη τὸ πολύ. VERE & AUTUMNO dolores ta-
les maximè moveri & imminere proclamat. & 3. apb. 20. ver solum
denominat.

Paracelsus de morbis reis, quemadmodum vernō tempore
vina in vasis moventur, sic etiam rum in homine moveri pa-
roxyssmosque tales excitare, scribit. Idem etiam docet fieri,
quando flosculos vel folia arbores protrudunt.

Astrologi observant influxum astralem, & *Ennus* in ~~ennum~~
qui pedibus dominantur, si sint constituti in VI. vel VII. do-
mō, hujus doloris autores creduntur.

Somnus, imprimis meridianus, vel qui statim fit post as-
sumtum cibum, humores crudos gignit, qui neque in tertiat, ne-
que in secundâ coctione perfici possunt. VIGILIAE intempe-
stivæ calorem à coquendis cibis avocant.

Quies & otium ignavum; *motus & intempestivæ*
exercitia post sumtos cibos articulos enervant & debilitant, hu-
mores cumulant, agitant, caloremque nativum dissipant juxta
Galen. 2. de sanitate tuenda cap. 2. *Equitatio*, pendulis quæ fit pedi-
bus, uti Scytharum mos est, frequenter inducit hoc malum.

Victus non satis accuratus, & varietas ciborum:
caldi, falsi, acres δῶσχυμοι καὶ δύσεπτοι, coctioni inobedien-
tes, nimiâ quantitate ingesti humorem generant serosum;
ut & omnis vivendi inculta ratio & potulentorum ingurgitatio

C

mate

materiam vitiosæ faburræ in primâ & secundâ coctione adau-
gent. VINA quò generosiora , eò acutiorem & subtiliorem
habent ♀rum, qualia *Ungarica*, *Francica*, *Rhenana* &c. ideoque
iis regionibus plures & endemias inducunt podagras. Nocent
vinorum potentium usus crebriores, & præsertim si *ωργή τῆς τρε-
φῆς jejunii* quis potaverit; *ταληξότι γένεσιμως θτοι τὸ νευρωδες γέ-
νος, ὡσερη καὶ συνγενία.* nervosam siquidem substantiam promissimè,
sicuti ♂ coitus, offendunt, inquit Gal. 6. apb. 28. Rationem hanc ad-
dit Sennert. in tr. d. arthrit. quia multum continent humoris salvi,
ad podagram conciliandam aptissimi, scribitque nullam plan-
tam dari, quæ salsum quod est, magis attrahat, quam vitis. Illu-
strat hoc & confirmat Excell. D. D. Mæbius, in fundam. physiolog.
cap. de usu renump. 433. dùm scribit, in omni plantâ, lignô, in
omni cibo &c. latere spiritū salinum. Hic etiam accusant quidam
Vinum Jenense, quòd ejusmodi morbos procreare posse facilli-
mè. Sed quamvis multò scateat ♀ rō, sciendum est, quòd ille ♀ rō
non sit subtilis, quemadmodùm vinorum generosorum, & præte-
reà tenuis admodùm, vixque adhærescit. Experientia enim testa-
tur, quòd hīc loci paucissimi laborent vel calculo vel podagrā.

Quemadmodum autem podagræ parens Bacchus, ma-
tres Ceres & Venus, obstetrices desidiosa quies, & affectuum
immoderatio, ita non rarò reperiuntur, quibus ex accurrata vi-
tū ratione & summâ, cui student, temperantiâ vires debili-
tantur. Hi coctionibus non facientibus officium, podagræ cru-
ciatus effugere nequeunt.

AUGUSTUS CAESAR, convivia serius inibat, & matu-
rius relinquebat; convivæ & cœnare incipiebant prius quam il-
le discumberet, & permanebant digresso eō. Cibi minimi erat,
& vulgaris ferè. Secundarium panem & pesciculos minutos
maximè appetebat. Et tamen calculi & podagræ doloribus
erat obnoxius. CAROLUS QUINTUS, imperator Roma-
norum summus, frugalissimus, balbutientis podagræ fructus
gustavit. Illustris Julius Henricus ab HOYM, Dynasta in Dro-
sigk, in summâ vitae innocentia, diætæ ad pondus & mensuram
se adstringens, biennio ante obitum arthriditis & podagræ
inju-

Injuriis expositus vivebat, referente nobilissimo D. D. Praeside, stupentibus omnibus, mediocritatem inter nimium & parum, quæ temperantia est, dum non fuit observata, sed levem admisit excessum, tantas potuisse dare turbas, ut labente indies valetudine tandem vivere desierit.

ANIMI PATHEMATA, *iracundia, ira*, spiritus humoresque agitant & incendunt, fluxionesque creberrimè deducunt. Huc etiam *perturbationes* insignes referuntur.

EXCRETA & RETENTA non ultimæ sunt causæ. Consueta rum enim evacuationum sive naturalium sive artificialium, venæctionis, purgationum intermissio, hæmorrhoidum, urinæ, mensium suppressio, sudores, obstructiones viscerum ad podagrum non minus faciunt. Ita etiam quibus magna sunt viscera, & quibus frequentes fuere in juventute hæmorrhagiæ narium, iis suppressis propendent in *ἀρθρίτιδην*. Laboravit quis podagrâ ex solâ V. S. intermissâ : hic cùm venam secandam curaret, illicò sanus evasit. *Wolff. Gabelcover. cent. 4. curat.*

VENEREM etiam his adnectimus ; hæc enim Bacchô nupta certissima podagræ Mater erit. Unde Poëtæ veteres *Podagrum effinxere Bacchi & Veneris filiam* :

*λυσιμελῆς θάνχα, ηγή λυσιμελῆς ἀφερδίτης
γεννᾶται θυγατὴρ λυσιμελῆς ποδάρηα.*

*E solvilumbo Baccho, solvilumbaque
Venere creata est solvilumba podagra.*

*Ut (enim) Venus enervat vires, sic copia vini
extenuat nervos, debilitatque pedes.*

Glossonius lib. de anatomia hepatis cap. 45. inquit : post gaudia ve-
neris mæstitia sequitur comes, nam seminis, quod sanguine nobilius est,
exiguum dispendium plus damni infert spiritibus, quam si vigesies sanguini
sublatum fuerit. Hinc podagra quoque immoderatiorem usum sequi-
tur, labore facta inde nervosis partibus, roscidoque nervorum liquore à
pinguiore & anodynâ sui parte orbato, undè tenuior & acrisor fit, facilior
rèque impetu in articulos detruditur.

Non hic audiendus est *Guainerius*, qui melius esse statuit, per decennium vitam abbreviare, quam tantâ veneris dulcedine esse orbatum. O vanam rem !

RES PRAETER NATURAM constituant morbi antegressi. Observatum enim haetenus febres quartanas in podagram abiisse. Dolores nephritici magnam habent communionem cum articularibus. Unus libenter alterius premit vestigia.

CAPUT X

de differentiis agit.

DOdagra ratione 1. GENERIS, alia est remissior, alia intensior. Alia *cu dēxī*, alia *cu dūxī*, *āxū* *παραχυ*. Alia recens & brevius affigit; alia interata & diutius infestat. Hæc si in tophos abierit, membra fiunt incurvata & inflexibilia, quemadmodum *Forestus lib. 29. observ. 10.* testatur, se vidisse in nosocomio Delphensi podagricum quendam pauperem totum incurvatum decumbentem, qui ex articulis digitorum crassam albam induratamque materiam cretae instar eximebat, parietesque illâ dealbabat. Hoc illustrat nobiliss. atque experientiss. Dn. D. Praeses, dum meminit, se in nosodochio Romano idem observasse, fixisque obtutibus inspexisse. Nodosâ podagrâ & chiragrâ laborabat *Illustrissimus Dorstenohnius Suecicæ regiae militiae Campinare-schallus generalissimus*. Cutis articulorum quorūdam translucebat fulgentibus tophis albis. Aliis in locis specillo auriculari eximebatur glutinosus succus, qui chartæ illitus statim concrescet in tophum. Vir pl. Reverendus M. David Lippachius, Superintendent Neustadiensis olim meritissimus, tophis hisce laborabat, cui triennium ante vitæ exitum ex pollice pedis dextri cute sponte disruptâ, per chirurgum plus quam trecenti lapilli eximebantur, quorum quidam pisum integrum, quidam lentem, quidam arenularum magnitudine fuerunt. Hi exsiccati calcem referebant.

II. PARTIS AFFECTAE ratione alia est *universalis* in rotō pede, alia *particularis*, quæ vel *pollicem*, vel *tarsum*, vel *calcaneum* invadit.

III. CAUSARUM ratione alia est *vernacula* & *zendemia*, qualis austriacis tardare pedes nodosa podagrā asfolet. Alia hæreditariō jure infestat debiles partes, qualis Hun-

Hungarorum &c. quemadmodum maris Baltici accolis est
scorbutus.

CAPUT XI

signa agnoscenda ponderat.

A differentiis ad signa progressum facimus, quæ τῶν αἰδη-
λων ὀηλωσιὰ vocantur, suntque *agnoscenda* & *agno-*
scenda.

D I A G N O S T I C A sunt, quæ præsentem statum seu constitutionem demonstrant. **I. G E N E R I S** ratione. Dolor circa articulos omnibus est conspicuus, cui accedit motus impotentia. Comites nanciscitur, quando ad statum properat, tumorem, ruborem, Φλεγμονὴν, & alia, in principio levia quidem; post vero notabiliora symptomata. Ægri etenim queruntur de difficultimō motu, dolorificā articulorum extensione, molestissimōque sensu formicarum morsus æmulante. Ingreditur autem ut plurimū primum sinistri pedis pollicem juxta *Areæum cit. loco*. de in malleolum & reliquas partes occupat. Hinc vigiliæ, virium dejectio & alia sequuntur symptomata, quæ *Lucianus in Trigopodagrā* scitè describit. Inveteratum morbum cognoscimus ex topis, qui articulis accrevere. **II. C A U S A R U M** ratione signa latere non possunt.

Distinguenda etiam est podagra à dolore venereo. Ut erique affectus circa articulos sævitiam exercet. In hoc circa noctem exacerbantur dolores; in podagrā verò æqualiter durant. Quandoque etiam in hâc tumor; in illô nullus. **3. à contusionibus, luxationibus & similibus.** **3. ab erysipelate.** Hæc circa musculos; illa circa partes nervosas articulorum versatur. In erysipelate mi-
tior, in hâc verò vehementior adest dolor.

CAPUT XII

signa agnoscenda triplicis consideratio-
nis exhibet.

C 3

Certi

Erti dantur fontes, ex quibus signa prognostica hauriuntur, triplicisque statuuntur generis. Petuntur vel *ab essentialiter inhærentibus*, vel *ab effectibus*, vel *à causis*, & præfagiunt morbi eventum ratione *salutis* & *mortis*, *tempus* & *duracionem* & *modum eventus*.

SALUTIS & MORTIS. Miserabilis est affectus. Cùm ambulandum, pedes æger non habet : cum dolendum, pedes habet. & *ταῦδε σὺνομένον, minimè lethalem* Hippocrates pronunciat podagram lib. 1. de morbis, *λύπη μή οὐ τραύματα περιστίνεται, nisi quid illi superveniat.*

Ad longæviorem verò utilis est vitam, cùm materia peccans ad ignobiliores detrudatur partes. Quod pueris sunt exanthemata, juvenibus hæmorrhagiæ, idem sunt ingraescenti arthritidi podagræ. Nonnullis naturis si præproperè sistantur, terribilia sanguinis sputa & ulcera sequuntur. Sin liberum concedas fluxum, evadunt. Pereunt, quibus hæ in pedes fluxiones expelluntur ex iisdem, & in partes principes perveniunt. Una salus, una spes vitae, in eo, ut revocetur ad artus insidiosum malum. Abominandum genus remedii est, sanitatem morbo deberre. Gratum tamen est ægris & desideratui. Longa est vita arthriticorum & podagricorum. Lethalis quamvis non sit affectus, δύσλυτος, curatutamen difficillimus existit, unde vulgo MEDICORUM vocatur OPPROBRIUM. Incurabilis fit tūm ex erroribus diætæ, tūm, quando hereditaria est, & pedes naturâ imbecilles sunt, Galen. 6. aphor. 28. Ab hâc difficulter liberantur, præcipue si sit θηρωτικός, tophacea, quæ plerumque ægros ad Acherontis cymbam comitari solet. Humanâ arte curari nequit, præsertim in senibus, nam Tollere nodosam nescit medicina podagram. RECENS verò si sit morbus in juvene, inque tophos nondum concretus, sanari poterit Gal. 6. aph. 49. Non tamen est absolute incurabilis.

Trallianus lib. II. cap. 1. Μάτη τὸ ποικίλον τῆς γρίέσεως, ὅτε Αγνωστῆναι καλῶς, inquit, ὅτε θεραπείας τελείας ηδυνήθη θπιπυχεῖν, καὶ μηδὲ ὄλως τὸ τέχνης ἵτεμης ιαθῆναι ποτὲ δυνηθῆναι. Εγὼ δέ Φημι, ὡς εἰδιαγνωσθεῖν καλῶς ὅτε Άλεξανδρος ηδη τὰ εἴδη αὐτῆς, ὅσα τε καὶ οἵα πυγμάνη, οὐθεράπεντος ἀνράδιως τὸ τῶν ιατρῶν γνησταί.

σεται. Meo iudicio propter generationis varietatem, neque internoscis probè, neque absolutam curationem consequi potuit. Hac autem ex remorbus molestam tristemq; de se opinionem acquisivit, nempè quod nequaquam arte medicâ unquam curari possit. At ego assevero, si differentiae & species ejus, quot & quales existant, probè internoscantur, facilem curatu medicis futurum.

II. LONGITUDINIS & BREVITATIS. Inter τὰ μακρὰ νοσήματα, longos morbos hunc posuit Hippocrates lib. 1. de morbis: μακρὰ δὲ τάδε, inquit, αὐάγη εἴναι. Φθισιν, δυσεντερίω, ποδάρεν, κέδυα, κλ. necesse est, hos esse longos, tabem, intestinorum difficultatem, podagram, fluxiones &c. Idem 6. aphor. 49. docet; ὄκοσι inquiens, ποδογενὰ νοσήματα γίνεται, τὰν τὰ ποφλεύμηντα ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρησιν, δύονα θίσαται. Quibusunque morbi podagrī fiunt, ii sedat à intra 40. dies inflammatione, finiunt, si Galeni in commento additamentum rite observatum fuerit, & ager & medicus suum fecerint officium.

Brevitas etiam & duratio desumi possunt 1. ab ipso agrotante. Hic si juvenis sit & natura adhuc polleat viribus, facile superabit morbum: contra verò si senex & natura succumbit, diutius instabit. 2. à materiæ copiâ. Hæc si copiosior, diutius; si tenuis & in minori quantitate, citius finitur. 3. à tempore anni. τὸ μὲν ἥετο καὶ τὸ θέρετο συκεότερα. τὸ δὲ Φθινοπώρου καὶ τὸ χειμῶντο μακρότερα γίνεται νοσήματα, vere & estate breviores; autumno & hyeme longiores existunt.

III. MODUS EVENTUS à Rolefincio in epitome cognosc. & cur. corporis affectus libr. de arthritide quadruplex statuitur.

1. RESOLUTIO, quando materia, in articulos quæ defluxit, dissipatur & resolvitur vi & operâ tūm naturæ, tūm medicamentorum. Et hæc optima est.

2. INDURATIO, dissipata scilicet tenuiore parte, relicta verò crassiore, quæ nodosam & tophaceam constituunt podagram. Et hæc pessima.

3. MATORATIO, quæ rariùs contingit, cum materia ad maturandum sit inepta.

4. HUMORUM ad alias partes TRANSLATIO, quæ insignis terminationis modus. Si hæc fiat ad EXTERIORA, & mem-

membrum tumeat, bonum signum *salutis imminentis*. Dolor est
in angusto & stricto. Quod in angustiori, solutio continui ma-
jor: quod in ampliori, minor. Occupante dolore majus spati-
um, dolor minor: & naturam victricem causam expellere, ex
dolentibus indicatur partibus.

Vanæ opinioni patrocinatur *Levinus Lemnius de occultis na-
ture miraculis lib. 2. cap. 1.* neminem podagricis & chiragricis do-
loribus succumbere, diemque suum obire scribens, quamdiu di-
gitus annularis ab intumescentiâ & nodô liber: hoc si contin-
gat, ob consensum cordis, mortem sequi.

Sin ad INTERIORA vergant humores, signum pessi-
mum, imò exitiale est. Experientia testatur, per μεγάσαν hanc
humorum ἐπιεικῶν ἐξμοχῆν, à bonis ad prava, gravissimos
sequutos fuisse morbos, & quidem multis in *asthma* & alios
adfectus thoracis & pulmonum abiisse, *Gal. lib. 1. de theriacâ ad
Pisonem*, memorat: in *colicos* terminâsse dolores arthriticos no-
tavit *Hippocrates*. Nonnunquam in homogeneum erminatur
affectum, ut renum dolores calculo novâ suppeditata materiâ.
Arthriticos & podagricos dolores se vicisitudine ingrata ex-
cepisse, testatur *Aretæus lib. 2. diuturn. cap. 12. νεφρῶν καὶ κύστος
ἢ θλαδόχη. ὡς τὸν Γαύματον. communicatio renibus & vesicæ. ὃ magnum miraculum!* Vicissitudo hæc dupliciter fit: 1. cessante pri-
ore adfectu. 2. non cessante priore adfectu. In *hydropem*, narrat
*Actius rorbabil. 3. serm. 2. lib. 10. Alii in hepatitidem, pleuritidem,
peripneumoniam, syncopen &c. defisię cum maximo vitæ periculo
observarunt.*

CAPUT XIII curationem proponit ad leges indicationum.

Nucleatis iis, quæ essentiam, causas & originem spe-
tant, quidque de eâ sperandum sit, ad ea nunc pro-
gressum facimus media, quibus hunc hostem excipere,
hospicioque possimus excludere. Res verò ritè tracta-
ri potest, si certâ innixi methodo curationem meditemur.

CURA-

CURATIO duplex est: una in actu curationis, altera in actu præservationis.

In CURATIONIS ACTU observanda METHODUS CURATIVA, quæ tribus nititur indicationibus, à rebus secundum & præter naturam desumptis.

I. CURATORIA præsentem hospitem relegare, humorumque abundantiam auferre jubet. Humores in vasis derivandi, extra eas, articulis insiti, discutiendi & resolvendi.

PRAESERVATORIA consistit in materiæ morbificæ è corpore remotione, novique affluxus prohibitione. Humor quatenus peccat qualitate, alterandus, quatenus motu, repellendus; quatenus quantitate, evacuandus est.

III. VITALIS omnes corporis partes respicit, earumque custodiam per alimenta convenientia postulat. Partes mitentes corrigendas; recipientes corroborandas suadet.

DOLOR etiam, cum vigilias nimias excitare, viresque prosternere soleat, urgere videtur, ut A NODVN A adjiciamus. Quamvis alijs dolor prout est symptoma nihil indicet, attamen hic non omnino negligenda videtur ejusdem indicatio, cum causæ rationem obtineat vel obtainere possit.

Hisce indicationibus ut satisfaciamus, materierum apparatus depromimus ex tribus fontibus: Χεργεγικῷ, Φαεμακόνιῳ ιαὶ Διαιτηκῷ.

CAPUT XIV

præsidia ex fonte haurit chirurgicō.

EX chirurgicis præsidiis præ omnibus elucescit nobile remedium, SANGUINIS MISSIO, sensibiliter evacuans sanguinem ex venâ solâ per sectionem. Hanc omnino cum Celsô lib. 4. de remedicâ, cap. 24. & Paulô Aeginetâ lib. 3. cap. 78. de podagrâ & arthritide, in plethorâ commendamus. Tentari hæc potest in primâ statim ægritudinis acceptione, dolore ferociente.

LOCUS, in quō vena secunda, varius statuitur. Pro universalie evacuatione & revulsione aperitur MEDIANA dextri brachii vena. Mercurial. lib. 4. pract. med. cap. 1. Interdum ta-

D

men

men consuetæ evacuationis suppressio aliam postulat aperientam, & quidem menses obstructi *venam pedum*; hæmorrhoides suppressæ *sanguisugas* expetunt. *Mercurial.* cit. loc. *Mercatus lib. 4. de curat. morb. intern. cap. 18.*

Quidam venam in latere oppositō secare jubent. *Arabes* salvatellam aperiunt, maximeque commendant.

Conciliator differentia 206. docet, podagrizanti in dextrō pede convenire phlebotomiam è manu sinistra, & contrā.

E directō tamen *Rhases ad Almansorem* 9. loc. cit. secundam esse docet in dextra manu, si dexter; in sinistra, si sinister pes laboret. Eandem sententiā fovet *Philagrius*, dùm cum maximō fructu eam secaſſe affirmat, *inquiens*: memini, in quo humores omnes æquiter & in primis sanguis, abundabant, bis eidem sanguinem detractum. Cùm enim dexter pes fluxione tentaretur, vena dextræ manus incisâ liberatus fuit; tertio die pòst, alterum crus infestabat fluxio, vena sinistræ manus aperta illico eum ab omni molestia liberavit.

QUANTITAS sanguinis semper respondeat viribus ægrotantium.

Venæsectionis defectum resarcire possunt *Cucurbitulae Scarificatae* evacuantes sanguinem *ex venâ arteriâ simul*. Scarificatur locus podagricus ipsa plenilunii horâ, sanguis accuratè collectus in tabulam vitream inditus, defoditur in formicarum acervum. Hoc devoratô, illico cessat dolor.

VESTICANTIA serum evacuare, tophosque interdum elicere creduntur.

INSENSIBILITER discutiunt *USTIO*, cuius *Hippocr. 6. aph. 60* meminit; hancque commendat *Aetius* cit. loc. cap. 25. & *FRICIONES*, quæ utilitate suâ haud carent, dùm aliquid ad revulsionem & discussionem humorum conferre videntur. Ustioni hoc nostro seculo locus non est.

CAPUT XV

pharmaca suppeditat evacuantia.

PHARMACIA primô loco porrigit *LENIENTIA* & leviter alvum subducentia & emollientia, quibus humorres ad exitum disponere possumus;

IN

IN POTIONE.

- RZ. sirup. ros. solutiv. violar. sol. $\tilde{a} \tilde{z}$ ij.
decoct. tamarind. in sero lact. $\tilde{z}$ ij. aq. chamædryos $\tilde{z}$ is.
M. F. Potio. S. Lindstrånsflein uf etlich mahl.

IN BOLO.

- RZ. pulp. tamarindor. exoss. $\tilde{z}$ ij. pulp. cassiae recenter extr. $\tilde{z}$ s.
crystall. ♀. ♂. rhabarb. alex. pulv. g. XIV.
F. l. a. Bolus cum s. q. sacchari.

Mira præstat inchoantibus fluxionibus exhibitus.

Hæc inter quoque numerandi CLYSTERES, ex abstergentibus & mediocriter calefacientibus parati, quos purgantibus præmittendos censemus. Schema tale esse potest:

- RZ. herb. malv. violar.
chamædr. betonic. $\tilde{a} m$ j.
fl. chamamel. Mis. lil. albor. p. IV.
fol. sen. alex. f. st. $\tilde{z}$ is. rad. lil. alb. $\tilde{z}$ ij.
sem. lini. fænugr. $\tilde{a} \tilde{z}$ j.
prunor. damascen. n. XV. ficum ping. n. X.
Coq. in s. q. aq. fontan. ad partis 3. consumpt.

Colatur. $\tilde{m}$ j. adde

ol. violac. chamæmet. $\tilde{a} \tilde{z}$ is. lilior. albor. $\tilde{z}$ j.

M. F. Clyster, tepidè injiciendus.

PURGANTIA hæc excipiunt. In frontispicio autem quartitur, an illa in principio paroxysmi exhiberi debeant, nec ne? Nonnulli ita arbitrantur. His enim causa morbifica, quæ in fluxu est, revocatur, & à parte afficiendâ revellitur ad evacuacionem. Verum si ineunte paroxysmo detur medicamentum, humor concitator molestias majores exhibebit. Properandum ergò est ad sudorifera.

CAPUT XVI sudorifera eligit.

PArùm cùm spei in paroxysmo relinquatur purgantibus, configiendum ad SUDORIFERA, quæ summè proficua sunt. Sudor enim intus detentus paroxys-

mum adaugere, largius fluens aboreviare potest. Ab experientia didicimus, inquit Magnif. Dn. D. Preses in epitome citata, corpora dum multum sudoris & urinæ emittunt, minus frequenter tentari podagrâ, tum etiam, cum decumbunt, parum periclitari.

Faber lib. Sapient. univers. 3. pag. 323. Suum commendat arcanum corallinum pro sudore.

Possunt etiam sudores moveri C. C. & alcis philosoph. calcin. bezaard. mineral. Tinct. 3ij. & diaphor. &c.

Rx. bezoard. miner. vulgaris 3f. bezoard. Dn. g. iij.
magist. C. C. phil. calc. g. xiii.

F. Pulvis. S. Schweisspulverlein usf 1. mahl.

Rx. gii diaphor. g. xv. Rx. decoct. rad. sarsaparill. 3ij f.
Θ centaur. min. g. vi. I spir. cordis cerv. g. viij.

c. f. q. conserv. fl. sambuc.

lign. sanct. rectif. 3j.

F.l.a. Bolus. S. Schweissstreiben. M.F. Potio. S. Schwigerancl.
der Zucker. usf 2. mahl.

CAPUT XVII

diureticorum usum commendat.

DIURETICA, quæ materiam per vias urinarias deducere solent, adornant chimicorum operationes. Argumentum dicit clyssus 3ij majoris apparatus Rolfsianus in chim. in artis formam redacta.

TEREBINTHINA quoque prodest summoperè. Hæc integris viribus ad vesicam devenire solet, ut ex odore colligitur. In formâ pilularum ita præscribitur.

Rx. terebinth. venet. 3j. semin. dauci q.f.
M. F. pilule.

Cum autem in substantia sit valde nauseabunda, non incommode exhibetur in formâ olei, si illud ad gt. ij vel iiij in cerevisiæ calidæ aliquot cochlearibus adsumatur, vel sequenti inspergatur pulveri.

Rx. sem. dauci cretic. 3j. cinamom. spic. a 3j. F. Pulv.

Sp. Θ. Eli potentissimè urinam cident, in cerevisiâ sumti. Decoctum lappæ majoris cum cerevisiâ à Foresto in observat. libr. 29.

obi-

nobilatum placet. Hoc solō arthriticum, lecto ita affectum, ut etiam nullum movere potuerit membrum, cūm à nullō medicorum levamen capere poterat, sanitati restituit, dūm plurima alba lactis instar eminxerit.

CAPUT XIIIX
salivalem curationem proponit per
υδερηγνωσιν.

Humoribus pituitosis principaliter debetur curatio per ptyalismum: non tamen eam respuunt biliosi. In eis suis venereæ fugandæ & ad extremum vertendæ omnis spes & fiducia. Opponi etiam posset arthritidi & podagræ, si in ignominiæ nota pari cum illâ incederent passu. Sed res eò devènit, ut divitum habeatur morbus, dignitatem & estimationem addens ægris, raro commiserationem, frequenter gratulationem audire adsueta. Vix vulgarem & benignam ægri admittunt medendi rationem, imò tām parvi suas miseras æstimant momenti, ut malint eas sufferre, quām adsuetis in victu erroribus dicam scribere. Abstinere nolunt, pati malunt *pour un plaisir mille douleurs.* Cūm illis exprobrantur hæc cupiditatum vitiosarum, in luxu, ingluvie, crapulâ, libidine, præmia, & epicuri, divitisque epulonis, quorum exemplo illis etiam omnem in cibis & potu modum judicium omne, omnem prorsus rationem gula eripuit, stipendia, ægrè ferunt correctionem, regentes, & S. Jobi, aliorumque pientissimorum hominum se erigentes exemplo, & afflictiones illas utiles sibi esse gravioribus vitæ periculis avertendis, sibi persuadent. Nolunt multò minùs averruncandis tot malis admittere generosum expurgationis per salivationem remedium. Cum tamen experientia comper-tum sit, profuisse, operæ pretium judicatur vel invitatis paucis verbis commendare, & periculum facere, an lactucæ hæc labra sint repertura appetentia.

Excitatur hæc salivatio mercurialibus medicamentis internis & externis. INTERIUS excellit ♀ dulcis, & ♀ percipi-tatus ruber, aliquoties lotus ▽ rosarum. EXTERIUS inun-dationes vel emplastra.

CAPUT XIX.
alterantia intemperiem viscerum
sequuntur.

Magnam hæc adferunt utilitatem. Calida alteranda est contrariis. Materias tales alterantes intemperiem nobis suppeditant officinæ tam simplices, quam compositas. Præ omnibus laudatur tinctura roscarum rubr. cum aq. chamædryos & sp. Oli ð parata, saccharo que canariensi edulcata ad gratum saporem. Vel:

R. conserv. fl. chamædr.	anthos.
salvia à 3j.	primul. veris. 3j.
condit. cortic. arant.	citri à 3j.
magister. corall. rubr.	ocul. 69. à 3j.
Zz. in chinâ condit. 3j.	Tinct. corallor. 3j.
ſirup. acetos. simpl. q.s.	

F. Electuarium spir. Oli ð acidulandum ad gratum saporem.
Dosis quantitatis nucis castaneæ.

Proſunt decocta hordei cum passulis: ſerum lactis caprini, optimè depuratum.

In summô æſtu podagricô illustris quædam persona podagrīca nullum præstantius auxilium deprehendit præ lacte agitatō, Germanis Buttermilch / à cuius uſu nullis rationibus potuit dimoveri.

CAPUT XX
ſpecificâ virtute alterantia delineat

SPECIFICA virtute alterant Tinct. Etis vulgaris nigra, Etis flava scorii reguli Etis Etis, diſſertatione chimica de Et. cap. 22. à Magnif. Dn. D. Praefide descripta. Tinct. corallor, effent. antiarthritica Dn. D. Praefidis chimiā in artis formam redacta p. 202. Tinct. antipodagrīca chamædryos & chamæphylos. Sal naturæ. Tincturam Etii cum calcevivâ Hartmannianam, quæ in tenebris lucere creditur, instar carbunculi, non nemo ingenti- bus extollebat laudibus. Sed NON Ens est, cuius nullæ sunt affectiones.

Pul-

Pulvis fol. tichor. sylvestr. mense Majô collectorum & in umbra exsiccatorum præstans est remedium. Notum enim est, ex ejus usu in biliosâ arthritide incipientes fluxiones ita cessâsse, ut mitior paroxysmus redierit, & breviori tempore duraverit duobus vel tribus diebus continuis sumtus.

Spiritus antipodagricus parari potest:

Ex. fol. laur.	salv.
betonic.	chamædr.
chamæpith.	rorismar. à Mj.
fl. tunic. rubr.	rosar. rubr.
lavendul.	lilior. convall.
anthos.	betonic. à p. IV.
rad. ireos Flor. Zij.	galang.
cinamomi à Zij.	lign. sassafr. Zijj.
incis. contus. f. a. infund. f. q.	vini generosi.

Stent in digestione & P 8.

Destillentur. per XX in NB. Spiritus Glatus

S. Kräftiges Wasser wider die Giecht.

Hoc de spiritu bis vel ter in die sumi potest pro dosi cochlear j vel ij.

Potest etiam vinum medicatum parari hujus generis:

Ex. fol. & fl. chamædr.	salviæ.
betonic.	rorismar. à mf.
fl. rosar. rubr.	primul. ver. à p. IV.
cinamom,	caryophill. à Zij.
incis. f. a.	dentur ad chartam.

S. Species zu 4. Kannen Wein offters davon
gutrinken.

CAPUT XXI

anodynorum usum commendat.

ANODYNA tūm interius, tūm exterius usurpata, multum præstant auxiliū.

INTERNA inter excellit laudanum opiatum, &
magisterium anodium rubrum Rofinciarum.

Ex. lau-

Ez. laudati opis medicamenti g. iij.

Tormentur pilulae iij. excipiantur pulvere bezoardico albō, ut albescant. D. in pyxide ligneā eleganti S. Nachtpillen.

Ez. magister. anodyni Rofincian. g. v. in chartā.

S. Anhaltend pulver.

Exhibeantur circa noctem. Radices quidem non tollunt, sed fructus & morbum in centro suo retinent. Ebullitionem ♀ri Paracelsicam fistūt, & acorem Helmontianum, si modò in rerum naturā sit, compescunt.

Exterius ad adfectus dolorifici sedationem & lenitio-
nem imprimis ea commendantur, quæ cutis poros laxant &
aperiunt.

Amati lusitani remedium, quod Turcarum principibus
commune & familiare esse, ait, constat ex lacte caprinō pannis
lineis exceptō, exterius que dolenti loco adplicatō. Franciscus
Vallesius atrocissimos dolores podagricos PHILIPPI IV. HISP.
REGIS sedavit, lacte caprino calido, quod recens in cubicu-
lo emulctum, dolenti statim parti admovit. Ejusdem & majo-
ris etiam efficaciæ est, si mica panis lacti huic incocta in cata-
plasmatis modum adplicetur. Hoc Turcarum magnatibus eti-
am familiare.

Commendat eximiis laudibus huic cataplasmati additam
pulpam cassiæ Lazarus Riverius.

Ez. medullæ panis albi in lacte decoctæ lbs. pulp. cassie 3ijs.
& dolenti loco imponit. Exaltari hoc potest additione croci
modico.

Refert Forestus observ. 3. lib. 29. de chirurgō Leidanō, qui ex
lenticulâ aquaticâ & floribus chamæmeli parabat cataplasma,
addendo parùm farinæ hordei sub finem, in lacte coquendo ad
cataplasmati modum. Hoc maximō cum miraculō sedavit do-
lores.

Miræ etiam pro dolore sedando efficaciæ est magisterium
Eni, soluti in aceto, & evaporatione inspissati, in eo vini φλο-
γιστῶ dissolutum, si articulis illinatur.

Sole-

Solenander consil. medic. 24. sect. 4. de sene quodam refert,
qui sibi ipsi feliciter medicinam fecerat in podagrâ. Cum tû-
mor & dolor magnus locusque rubens erat, accipiebat, sal, ci-
nerem, urinam pueri & acetum. In his permisit pannum lane-
um album madefactum aliquoties applicabat, sicque dolorem
magnâ ex parte sedabat. Hoc remedium ut ex facile & citò pa-
rabilibus est, ita laudem quandam peculiarem meretur.

Parantur & alia ex vitellis ovo herb. alth. malv. brassic. &
principiè ex mucilaginibus seminum cydoniorum, psylli &c.

Vulgus multum tribuit sterco babulo recenti, & aquæ ejus-
dem destillatæ. Imponit etiam caseum recentem dolenti loco, sa-
piusque de die repetit.

Commendatur etiam simus columbinus ob nitrositatem, quâ
pollet, cum semine nasturtii tritus & impositus.

Adrianus Spigelius in insignibus doloribus fomenti locô
urinam humanam parti dolenti impositam mirabiliter profusie,
observavit.

Cataplasma anodyna generalia & specialia nobis fide-
liter communicat Schröderus in *Quercetano redivivô cit. locô*.

Cataplasma hæc à multis commendantur.

Rx. medull. pan. tritic. ℥ij. lact caprin. ℥ij.

ceruss. alb. ʒij. campb. ʒf.

farin. bord. aven. a ʒij.

cog. ad consistent. cataplasm. adde

℞ Eli calcin pulveris. ʒvi.

F. Cataplasma, quod tepidè applicetur.

Cavendum tamen ab eō existimamus ob cerusam, quæ re-
pellit, & ℞ Eli, quod astringit. Tutiora simplicia sunt ex
medullâ panis triticei, laete, crocô. Circumspectè adplicari
debent, ne, dum facile refrigerescunt, repellant.

Rx. ℥r. rectific. buxi a ʒj.

lumbricor. coct. ʒij. lil. alb. rosac. a ʒj.

adip. suill. ardeæ a ʒf.

M. Digere F. Balsamum. S. Reispenstillender Balsam.

E

Sed

Sed nec pinguia illa expectationi satisfaciunt. Efferatur
sæpiissimè malum.

Avenzoar & Joan Colle in praxin ejusdem, prohibit inunctionem in podagrâ calidâ, cùm istâ magis incalescat, doloresque augeantur. Superimponunt itaque farinam bordei cum succô polygoni, myrtillorum, portulace, sempervivi, plantaginis, & ita refrigerando curationem instituunt. Verum charybdin dûm vitant, in scyllam incidunt.

Medicorum consilium non negligendum. Non uni anodyno inhærendum, sed subinde alia atque alia admovenda.

CAPUT XXII

externa alia proponit.

PEPELLENTIA refrigerantia & astringentia alia & in primis BALNEA tûm naturalia ex aquis thermalibus, vel artificialibus ex decoctô O. O. O. cum herbis arthriticis, dolorem dûm sedant, maximis extolluntur laudibus, ab impéritis, parum prospicientibus in longitudinem, nesciis quid serus vesper vehere soleat.

Verum nunquam non, quantumvis interna simul adhibentur remedia, gravissima sequi solent symptomata, vitæ ruinam minitantia. Generofus & strenuus *Selbizijs, Dominus in Veer & Steinburg* &c. his consiliis usus, in præsentaneum vitæ discrimen incidit, febri, cordis anxietate, *καρδιαλγία ασώδει* supervenientibus. Liberatus fuit bezoardicis, diaphoreticis, à centro ad circumferentiam expellentibus. Alius eâdem confidenciam persuaderi sibi passus, auxilium præsentaneum fore topicum repellens, ferè ipsô applicationis momentô, renales à calculo dolores expertus intolerabiles, fluxione ♀ reâ eò conversa.

Plurimum reverendus Joh. Caselius, Superintendens Generalis in Ducatu Saxo-Altenburgico applicatis emplastris ex bolò albô & ceruſâ incidit in hypochondriorum *μετεωρισμὸν*, anxietatem cordis, cum difficii respiratione per circulationem vitiosis eò conversis humoribus. Et quamvis melius interdum habere fuerit visus, mox tamen in eundem incidit labyrinthum, donec

donec tandem spiritum ad immortalia adspirantem conditori
summo redderet.

CAPUT XIII
discutientia exhibet.

Hec in humorum calidorum affluxu ita comparata esse
debent, ut humorem leniter discutiant, affluxuique
novo ulteriore anam non praebant. Adhibenda sunt
post affluxum & partis intumescentiam, ut vires melius
exerant. Miscenda haec putamus cum anodynisi.

Rx. *cera novæ libj.*

colophon. 3ij.

pice naval. 3j.

gomm. ammoniac. 3iiij.

bdellii 3ij.

succin. citr. pulv. 3vi.

thuris alb.

mastic. a 3j.

therebinth. Veneta q. s.

M. F. emplastrum, commodum in doloribus, suprà suram ap-
plicandum. Dolenti loco duritie suâ videtur molestias creare.
Toleravit tamen illas illustrissimus Dorstenohnius, cùm leva-
men sentiret.

EMPLASTRUM DIAPALMA multis profuit infestanti-
bus doloribus.

Parantur & alia, quæ summè proficua sunt, quales sunt spi-
ritus ex Θ. Φl. * fl. *. spir. & Θ volat. □.

Rx. *spir. *c. antipodagric. Paracelsi. 3iv.*

In vitrō. S. Resolvier Wasser.

Adprobatur ab experientiā epithema commendatum à So-
lenandrō sect. 4. consil. med. 24.

Rx. *aq. antipodagr. Quercetan. 3iv.*

D. S. Euserlich Gliederwasser.

Hujus descriptionem qui vult, petat ex Quercetano redivivo
Schröderi.

Rx. *aq. antipodagr. viridis Rulandi. 3iij.*

in fictili. S. Zertreibwasser.

Rx. *spir. antipodagr. Knobelii. 3j.*

interius ad gt. XII. in vinō; exterius spiritu vini dilutus plumace-
olō illinitur.

R. sp. Θ vel Oli rectific. & cohobat. 3j.
aq. salicis. fol. quern. ā 3ij.

M. D. in fistili.

Tinge santalo rubro, ne agnoscatur. S. euerlich Digerirwasser.
Usus doloribus urgentibus.

Andreas Libavius omnibus præfert aquam, in quâ Θ & δ
extincta fuerint, & postea ♀ vita maceratus.

Reliquæ ex uvis in torculari reliquæ recentes, communi
nomine V I N A C E A, Weinbeertröster/quaæ constant 1. ex mem-
branaceo uvarum tegumento. 2. seminibus seu nucleis, qui γιγαν-
τε dicuntur. 3. acinorum radice, quam βότερχον vel σέμφυλον
alii vocant. 4. medio carnis acinorum & musto. Pedibus à
causâ frigidâ laborantibus, dum adhuc fervent, applicitæ omné
ferè auferunt dolorem tepefactus. Duos hōc remedio solō, cùm
nullis aliis remediis curari potuerant, restituit Borellus hist. &
observat. rar. observ. 42.

Illusterrimus regius Suecicus Campimareschallus Dorsten-
sobnius usus fuit ocreis ferreis amplioribus. Tepidis immisit pedes.
Affusus spiritus arthriticus. Dolores potius aduenti tempore
paroxysmi: extra paroxysmum etiam nullum inde auxilium.

CAPUT XXIV externa præparat narcotica.

AD hæc, cùm dolor ægros tam atrociter torqueat, ut
animam saltim non extorqueat, nonnulli configiunt.
G Trallianô autore ad ex opio parata cerata, οἱ παλαὶ χι-
λιοχεύσσους καλεῖν ἀξιῶσιν, vereres à dignitate mille aureo-
rum vocare dignantur, lib. 11. pag. 643.

Stuporem & torporem membris inducunt & partibus do-
lentibus, sensu partium quasi sopito, ut exacerbissimos dolores
non sentiant. Suntque fol. hyosciami, rad. mandragor. sem. pa-
pav. solanum, nicotian. rec. opium & alia.

R. fol. hyosciam. mij.

semperuv.

solani ā Mj.

capit. pap alb. n. x.

fl. chamæmel.

melilot. ā p. vi.

F. De-

F. Decoctum in lacte caprinō , q. s. quō locus tepidē foveatur.

Sed cautos esse medicos hīc oportet, cūm illapsos in articulos humores ibidem detineant, & in tophaceam sāpē concretionem vertant.

CAP VT XXV

tophorum curationem adjungit.

N TOPHOS si materia abierit, eos dissolvere difficultatum erit, exiguaque salutis recuperandæ spes existit, præsertim si inveterati fuerint. Si verò recenti nati, interdūm dissolvuntur, extrahuntur, & curantur. Tentanda autem solutio est non solūm externis, sed internis medicamentis, quæ emolliendi, digerendi discutiendique possident vires.

Internum præ omnibus laudatur à *Trallianō* decoctum chamaedryos, cui *Excellentiss. Dn. D. Mæbius in anatom. camphoræ cap. cap. 23. addit.* $\circ\circ$ camphoræ. Quin etiam non parūm hūc quadrat *vinum illud medicatum suprà propositum.*

EXTERNA varia componuntur à Practicis. Notissimum est *πτωχευτον* quod *Galenus* valdē commendat, paraturque ex caseō veteri acerrimō, quem in jure petasonis subactam parti affectæ imponunt, cataplasmatis adinstar. Insigniter hoc fœtidum medicamentum cutem brevi aperit, glutinosumque succum, qui aeri expositus calcem refert, extrahit, ut experientia testatur. *Alii* suillos pedes coquunt, mucilaginemque cum caseo veteri & semine nasturtii miscent ad cataplasmatis consistentiam. Laudatur aliis *emplastr. de melilotō, diapalm. $\circ\circ$ aneth. liquefactum.* Quadrat hūc etiam *Plateri* experimentum ex *cocleis, ebulo & sale.*

Rulandus imponit *emplastr. diafr.* Alia plurima remedia proponunt *Sennert. & River. in praxi.*

Nodosam vix erit Medicorum aliquis qui curabit inveteratam, tentanta interim extrema.

CAPUT XXVI
physicum adfert remedium.'

 Rallianus lib. II. multa ejusmodi proponit ποδαγρα ουσια. Leporis αιγείγαλον, talum appensum, ita tamen ut lepus vivus maneat, commendat.

Iēgīv Βοτάνων, νοοκίαμον, sacram herbam, altercum, cum θ est in ☽ aut ☾ ante ☽ occasum, radice non tactâ extollit, additō hōc exorcismō: *Loquor tibi, loquor tibi herba sacra, cras voco te in domum Philiæ, ut sis as fluxionem pedum hujus viri. Sed adjuro te per nomen magnum Iaoth, Sabaoth. &c.*

Verū vim anodynā & stupefactivā in altercō admittimus, nullam verō in superstitionis verbis agnoscimus efficaciam.

CAPUT XXVII
transplantationem & curationem per magnetismum examinat.

 Agnum nomen est transplantationis, sed minorum vi-
rium res ipsa.

Petrus Borellus, Medic. castrensis hist. & observ. rar.
centur. 3, histor. 28. refert, quod in animalia teneriora
transplantari possit podagra. Et quidem de cane, qui si cum
podagricō recumbat, morbum hunc contrahere aedē, ut vix
incedere amplius queat, ægrumque levamen suscipere, experi-
entiā confirmari ait.

Verū experientia nullitatē hujus evicit.

Nonnulli jubent permīgere ægrum radicem bryoniæ, in
olla reconditam. Defodiunt in terram sub stillicidiis tectorum,
cūm computruerit, salutem ægro constantem promittunt.

Sed inani spe lactari ægros, experientia docuit.

MAGNETISMI ope curationem podagræ nonnulli ta-
lem promittunt. Exhibit interiùs & tialia medicamenta, ar-
ticulis magnetem applicant, putantes, ita arthritidis radices,
vitiosos simul humores se posse extrahere. Vis ad distans per
densa corpora pertingendi, probatur i. quia magnes agit per
men-

mensam satis spissam. 2. per duplex vitrum, sive duas vitreas tabulas.

Verum hæc curandi methodus non stat firmo talo. Respondetur: Magnes integer per viva corpora, ut volam, quamvis sit infantis, non agit, nisi digitorum interstitia vim transmittant. Cur autem per manum non agat, queritur ratio. Non nulli pinguedinem accusant. Sed & magnes per chartam sebo delibutam, item per corium cervinum sevo inunctum agit. Referenda ergo causa potius videtur, in sanguinis in vasis perpetuum circularem motum, qui vim illam disgregat. II. magnes pulverisatus in emplastris nullam habet vim.

CAPUT XXIX

Diatam proponit.

DIATAM quod concernit, in illâ reliqua spes curationis est collocanda, sine quâ conatus omnis est frustaneus. Hæc si justè instituatur, morbi & paroxysmi expectari poterit declinatio.

VITALIS aerem temperatum, & ANIMI PATHEMATA, præcipue IRA, justo inclusa freno coarcenda, suadet; si mos non geratur, humoribus ad ulteriorem fluxionem ansa præbetur largior.

NATURALIS præscribit podagrizantibus CIBUM οὐρυμον καὶ σπερτον. Fugiendæ carnes falsæ, fumo induratae. Potus sit cerevisia Naumburgica, in quâ rasura C. C. optimi in petiâ legata hæreat. De hâc semper bibatur. VIMUM vietetur, nisi consuetudo usum tenuissimum postulet.

ANIMALIS somnum concedit, si dolor admiserit. ALYUS faciat officium exhibitis lenientibus pilulis de aloë.

CAPUT XXIX

præservationem aggreditur.

DIN ACTU PRÆSERVATIONIS eadem veniunt observanda: METHODUS CURATIVA & INDICATIONES. Humores siquidem in corpore congesti educendi, antequam ab expultrice motus & ογκωσις excri-

excitetur. Articuli verò , ne humores suscipiant , roborandi sunt.

His obviam imus, si ex usitatis fontibus iterum defumamus
MATERIAS PRÆSIDIORUM.

CAPUT XXX
chirurgica exhibet præsidia.

HIRURGIA quantum hīc præstet, in propatulō est. *Ludovicus Septal. animadv. libr. 7. de morbis articular.* VENÆ SECTIONEM ad præcavendam podagram vere & autunnō laudat, præsertim in plethoricis, vel cùm humores alii cum sanguine sint permisti. Admittit etiam in ebriosis, in quibus summa adeat plenitudo ; in pituitosis autem non admittit.

TEMPOS commodum erit, quō humores in corpore humano potissimum solent moveri. Moveri autem solent initiō veris & autumni, idèò in oculis habendum confilium *Galeni de cur. rat. per sangu. missionem cap. 7.* ηγὰ τὸς ποδαγρούς τε καὶ δέθελκους ἐν δέχῃ τῷ ἡρῷ, ἀλλ' οὐτοι Φαρμακῶν, ἢ Θλεβοτομῶν κενώσεις. Εγὼ γοῦν πολλοὺς ἑταῖρον ηδη τεττάρεων σκολουμένους ἐκ Διαλειμάτων ἀλγήμασι ποδῶν ιασθίμῳ, οὐτοι παθόμενοι τὸν πλεονάζοντα χυμὸν ἐν δέχῃ τῷ ἡρῷ, οὐ αἷματῷ οὐ δαιρῶν. Podagricos & arthriticos veris principio, exhibito videlicet aut medicamentō purgante, aut sanguinis diminutione curabis. Evidem complures ipse sanavi, qui tribus quatuorvē annis per intervalla pedum laborās- sent doloribus, exundante humore veris initio expurgato, aut sanguine detracto.

VENA aperiri potest vel MEDIANA, BASILICA vel, si obstructiones mensium & hemorrhoidum suppressio in culpâ sint, vena pedum, & hirudines applicari.

CUCURBITULÆ tūm ex arteriis, tūm venis sanguinem extrahunt, maximè profundunt, singulō mense applicandæ.

Succum à sanguine diversum evacuant FONTICULI, qui in brachiis & cruribus excitati multum adferunt commodi.

CA-

CAPVT XXXI

præservationem ex pharmaciâ depromit.

Medicamenta, quæ pharmacia ad præservationem suggerit, tûm evacuando, tûm alterando profunt.

Evacuantia sunt vel lenientia vel purgantia. Hæc tutò extra paroxysmum, illa in paroxysmô propinантur, de quibus in curatione actum.

Materiæ variæ sunt. *Josephus Quercetanus* laudat pilulas Elleborinas, quas antipodagricas in genere appellat. Harum descriptionem proposuit *Schröderus* in *Quercetano zedivivo lib. de arthritide*.

Qui certo humorî peccanti certum opponunt medicamentum, pituitam evacuant agarico, pil. de colocynthide, trochisci alandal, dictis, pil. bier. picr. pil. de hermodactyl. &c. Bilem rhabarb. mann. cass. scammon. Melancholiam fol. senæ alex. s. st. hellebor. nigr. alb. polypod. pil. de fumô terre. Serosum humorem jalapp. mechoacan. gommegott. ebul. pil. arthritic. de hermodactyl.

JALAPPÆ radix omnibus videtur præripere palmam. Excellit inter alia etiam pulvis laxativ. vegetab. Magnif. Dn. D. Præsidis.

Pulverem phlegmagogum arthriticum Paracelsi commendat Crollius. Sed 1. biliosus succus magis hic peccat. 2. Additio ossium molem medicamenti auget, non virtutem. 3. Signatura accommodari nequit. 4. ossa non dolent articulorum, sed operimenta.

Rz. gialap. resinos. g. xviii. crystall. ♀. ♂.
dacryd. g. v. elæosacch. anis. g. viii.

M. F. pulvis. S. Purgierpulv. usq. i. mahl.

Rz. mass. pilularum aloeticarum Rolf. Es.
extraet. trochisc. alandal. g. x.
magist. gomm. gott. corr. g. xi.

F. l. a. pilulæ n. xx.

S. Purgierpilleit.

Rz. fol. chamædr. chamæpithyos
betonic. salv. à puj.
fl. antkos. primul. ver.

F

lilior.

lilior. convall.   *rosar. rubr. ā p. ij.*
fol. sen, alex. s. fl. 3j.   *gialap. resin. 3f.*
fibr. hellebor. nigr. ppt. 3j.   *cinnamom. spicæ ā 3j.*
sem. anis. fœnic. ā 3ij.   *Θ. ♀. 3ij.*

Incis. contus. s. a. D. ad chartam.

S. Species zum Purgier Wein.

CAPVT XXXII

vomitoria commendat.

VOMITORIA in assuetis aliquid ad rem facere videntur, præsertim si in ventriculo vicinisque partibus haeret saburra.

Schröderus, in *Quercetano redivivo*, unicum vomitum etiam decuplo conducibiliorem hōc in casu aestimat, quam vel octonas sedes.

Parari possunt tūm ex vegetabilibus, asarō, raphan. ebulō, hellebor. &c. tūm ex mineralibus, ♀r. emetic. Θ. Eli vomit. ♀r. vit. croc. metallor. & aliis.

Ez. coaguli asari Hartm. 3f. vini calidi. 3f.

oxymel. simpl. 3ij. M. F. Haustus.

Ez. gillæ. Paracels. 3f. juris carnium pingu. 3v. M.

Ez. ▽ benedict. Ruland. 3f. S. Brechwäßerlein.

Ez. ♀. emeticī g. iv. extr. asar. g. x.

M. F. pilulae. S. Brechpillen.

Conveniunt etiam aq. hord. tepida, jura pingua, diazar. Ferneii, &c.

Ez. precipitati Θ emeticī, seu ♀ vitæ sine ♀ compend. delineat.

chim. in artis form. redact. pag. 375. & pag. 390. g. iij.

pulv. lavativ. veget. g. v.

elæosacchar. fœnic. g. iij.

In chartā. S. Brechpulver.

CAPVT XXXIII

sudores movet.

Subsequuntur nunc generosissima remedia, SUDORIFERA, quæ à centrō ad circumferentiam vitiosos expellunt humores. His nihil utilius in præcautione podagræ, dum recens morbus, est, inquit Cær-

to epist. medicin. 125. Hæc tantis encomiis extolluntur ab omnibus Practicis. Educi autem possunt sudores theriacâ, mithridatio, decoct. extract. lignor. & spirit. corund. sancti, sassafras. C. C. phil. calcin, Cornu alcis. sp. & Θ vol. C. C. & diaphor. bezoard. mineral. Tinct. & ij. Faber libr. sap. pag. 323. commendat suum arcanum convallinum sudorificum.

Omnibus numeris absolutum est & utile medicamentum decoctum ex ligno Guajacô, sive sassafras, quantumvis ejus usum operosè dissuadeat Crato epistolâ medicin. 168.

Ez. mixt. simpl. effent. lil. convall. à 3j.

M. D. in vitrō. S. Schweissmixtur usi iij mahl in warmen Wein;

CAPUT XXIV

alterantia profert.

ALTERANTIA usum tūm INTERNORUM, tūm EXTERNORUM maximè esse proficuum testatur experientia. Qui sibi vult cavere, hæc frequenti habeat in usu.

INTERNAE possunt parari ex ingredientibus, viscera raborantibus, humoresque vitiosos alterantibus.

Ez. conserv. chamaedr. chamaepith.

rosar. rubr. Θl. rorismar. à 3j.

condit. caul. lact. Ital. 3j. nuc. jugl. n. vi.

pyror. moschat. cond. n. x. berber. enucl. 3j.

sp. diatr. santalor. 3j. pliris archont. 3j.

ocul. 69. ppt. 3j. corall. ppt. 3j.

sirup. fl. tunic. berber. à q. s.

M. F. Electuarium. In pixide terr. S. Stärckslattwerg.

Martialia medicamenta si ægrotō arident, magnum inde sibi capiet levamen, post frequentem usum eorum. Talia sunt Tinct. & tis, acidulæ & tiales Rolfinc. croci aperientes & alia.

EXTERNORUM non negligendus usus. Articulos roborat, crebris balneationibus aquarum thermalium, exaltata per dampnum lotio. Quamvis Mercatus hæc balnea improbet, dicatque plus obesse humiditate, quam ad strictione & exiccatione, nos tamen experti illorum usum summè proficuum, eas commendamus.

F 2

Phi-

Philippus Reingraff, Comes, ex usu thermarum ita arti-
culos roboravit, ut immunis imposterum persistenter ab ipsis, &
sepius alvi fluxu laboravit, derivatis humoribus.

CAPUT XXXV

diureticorum usum explicat.

IURETICA extra paroxysmum magnō in pretiō ha-
benda. Hæc humores preos potentissimè cum urinā
educunt, & ita ab influxu præcavent. Præ aliis lau-
dem tribuimus spiritui Θ rectificato & Θ aliquoties coho-
batō. Hos in promptu semper inq; frequēti habeat usu arthriticus
& ferè singulis diebus in cantharō cerevisiæ aliquot sumere gut-
tas, vel iisdem ptisanas vel alios etiam cibos ad gratum sapo-
rem acidulare potest.

Laudatur Tinctur. Tri rubinum exacte referens ad gt. xx.
xxx. in liquore sumta, ut & Sp. F . A . arcana F . Θ ononidis.
rad. asparag. fænic. bacc. juniper. ol. anis. fænic. juniper. terebinth.
herb. chamaedr. betonic. salv. chamaepithyos &c.

Nec parvi æstimandus clyssus O ii, majoris apparatus, qui
ad guttas 50. assumptus mira præstat.

CAPUT XXXVI

annulos F riales commendat.

MAgni à quibusdam hi æstimantur. Parantur ex F coa-
gulato. Coagulatio seu fixatio hæc fit dupli-
modo. 1. per coctionem cum Θ communi vel Θ lo.
2. per fumum liquefacti. Ut ergo modus delineatur chim. in artis
formam redacta, lib 5. sect. 8. cap. 1. 2. 3. Applicantur pollici pe-
dis, vel tibiis, & præservare censentur à multis morbis, nec non
podagrâ.

Verū à multis vilipenduntur.

CAPUT XXXVII

dietam aggreditur vitalem.

Cùm podagra plerumque oriatur ab influxu humorum
in partes debiles, omnino videndum & prospiciendum,
ne hisce humoribus ansam præbeamus. Hoc fieri
poterit, si ab omni excessu sibi caveant adficti.

Qua-

Quapropter diætam adne&timus , quam trinis gubernamus legibus.

VITALIS sub se comprehendit AEREM , qui non siccus, hic enim tales morbos auget , autore Hipp.3. aph. 16. non aquilonius, qui poros constringit ; non austrinus , qui destillationes promovet ; sed temperatus sit, si non naturâ , arte corrugendus , corpusque à frigore custodiendum. ANIMI PATHEMATA certis sint inclusa carceribus. In primis IRA præ reliquis prudentiae & longanimitatis freno compescenda , mœrorque , terror perturbationumque genera alia longè abarcenda . ὡςεγ̄, judicio Pythagoras, η μουσικὴ μεγάλα συμβάλλει τεχνέις, οὐτω μηδὲ πολλὰ τῶν τεχνῶν ψυχὴν μηδὲ τὸ σῶμα γιγνομένων παρέχει. Ut concentus multū confert sanitati, ita & multis animi & corporis affectibus medetur. In horum numero etiam est dolor arthriticus, in genere, coxarius & podagricus in specie. Decantari amant condolentia , & sensus perceptioni molestiæ intenti avocantur ad auscultationem tām dulcis harmoniæ.

CAPUT XXXIX

diatam naturalem præscribit.

NATURALIS respicit VICTUS rationem , qui amplectendus , qui que fugiendus. Cibus boni sit succi & facilis concoctionis, ut caro vitulina, gallinar. capon. columbar. perdicum. avicul. montan. ova sorbilia &c. Contraria fugiantur, qui difficilioris coctionis & terrestrem generant fanguinem.

GALINARUM & CAPONUM carnem podagricis quidam obesse ajunt.

Crato in consilio medicinali 224. podagricis commendat vitum tenuem, pauci nutrimenti. Quò parcius vixtus , eò salubrior ab eo estimatur: & eo nomine abstinere jubet podagricos ab esu caponum & gallinarum, quia πολύτρεφοι. 2. Alii pecuniam caponum carnem statuunt habere succum articulis inimicum. 3. serofiora aliis pennatis bipeda hæc cum sint animalia , fluxionum matres eorum carnes habentur. 4. signatura qualitate noxiâ prædicta esse ostendit. Incurvos habent pedes,

in

in digitos aduncos scissos. 5. Afficiuntur podagrā crebriūs; quām alia. Præsumuntur excitare podagram, quæ ejus insultibus sunt obnoxia. 6. Ex cogitari potest alia probabilis ratio, vero maximè consentanea: id evenire, quòd galli & gallinæ arenam & lapillos vorent, eosque inventriculo concoquant, è quibus facile aliquid falsi, terrestris & **Terrestris** rei in ipsum sanguinem derivari, atque post homini materiam arthritidis præbere potest, eodem modo, ut panis pistus ex farinâ lapidibus molari bus arenosis & friabilibus attritâ, calculo renum & podagræ syphiliticæ coagulationi ansam præbet. Resoluti in ventriculo in succum sui generis & per vasa tandem ad articulos delatus, ibi assumit pristinam lapidosam materiam. 7. Experientia rem ita se habere confirmat.

Verùm plurimi **ἀλεκτορεῖδοφάγοι**, immunes sunt ab hoc malo. Hoc si verum esset, inquit *Sebizius*, de alimentorum facultatibus, libro 3. oporteret multas puereras, plurimosque ægrotantes podagrā laborare. Constat nihil frequentius illas offerri carnibus & gallinarum brodiis. Ratio infirma quidem est, sed tolerari potest.

2. Quod ad podagræ generationem facit, aut materiam fluxioni idoneam subministrat, aut articulos pedis debilitat.

Neutrum præstat caro caponum & gallinarum. Ergò. Major probatur ex *Galeno* 7. aph. 28. Minor confirmatur communi medici senatus suffragio, quòd caro hæc sit **έυχυλός**, **έυχυμός** καὶ **έυπεπλός**.

RATIONES **ἄπονδον** bellum carnibus pennatorum horum indicentes, ita dilui possunt. 1. Argumentum ab autoritate Cratonis, rationi junctum de nimiō usu verum esse conceditur. 2. Peculiaris succus nominari debuisset. Nullæ in illo agnoscuntur qualitates occultæ. 3. Serofitas, quæ propter deficientia organa urinæ excernendæ dicata, abundare posset, cum fecibus per alvum excernitur, & in pennas abit. 4. Signatura hæc fundamento carere videtur. Apprehensionis necessitas imponit pedibus horum animalium tales conformatio nes leges. 5. Negari nequit nimium usum, ut facile nauseam parit, ita etiam sanguinem serosiorem generare, & ita arthritidi ansam præbere posse. 6. Non verisimile est, calorem & fermentum ven-

tri-

triculi quicquam habere potestatis in lapillos hosce, ita ut ab iis resolvi queant, aut quod salini quidam lapidosi succi indè extrahuntur. Devorantur à gallinis, caponibus, aurogallis, lapilli, ut, *autore Harveo exercit. de generatione animal. exercitatio-*
ne 6. ceu lapides molares atterant & lèvigent cibos ingestos. Hoc attritu adeò nonnunquam atteruntur, ut lèvigentur, cùm ante fuerint asperi. Hoc naturæ ductu pennata advertentes eos rejiciunt, tanquam inutiles, eligant autem denuò alios, linguâ prius probantes, an asperi sint; & si nihil asperos senserint, rejiciunt. Hoc molitionis, attritionis, & lèvigationis ciborum scopo ferrum, argentum, lapillos, degluitos à struthione & in Cassoware absumtos propemodum invenit. Ideò vulgo creditur, eos ferrum concoquere, & succo ejusdem nutriri.
7. Experientia ita se habet. Verum est, quod, qui caponum carne delectantur, incident in podagram. Sed id fit per accidens, dum genio indulgent, & Baccho, Cereri Venerique litant.

ANGUILLARUM esus noxæ damnatur à multis. Nos Helenæ cœnarum patrocinabimur. Minoribus in exilium relegatis, limosis, & viscosis, οχυλωτέρας majores non effetæ senectutis, & quæ emarcuerunt, sed recenter in aquis salubribus, ut flumine Salæ, cuius ambrosio succo gratiōsè pascuntur & prolixè fœtificant, non censemus noxias. Mirum est, rarō parvas, ut plurimum magnas videri. Asse solæ salviâ transfoſſæ intelliguntur. Omnis tamen excessus vitandus.

Potus sit cerevisia clara, probè defecata, quæque paululum laxat & urinam movet. Vinum sit tenue, rubrum vel Neccarinum, qui Pro abundare non dicitur, & qui vel ob consuetudinem, vel imbecillitatem ventriculi bibunt, utantur eò parcissimè in mensâ, nunquam ante & post eam.

Parsimonia victus omnem ferè implet scopum. Capi, *au-*
tore Scaligerô exerc. 277. podagrâ mirè afficiuntur, non tamen gallo, quia capis pusillus calor, edacitas multa. In gallo calor multus, & quamvis ibi abstinentia non minor, tamē ingestus coquitur cibus. Cibus non ingerendus, antequam prior concoctus.

CA-

CAPUT XL

'Leges dietæ animalis explicat.

ANIMALIS somnum promovendum, vigiliasque coarcendas suadet. Motus mediocris praefat ante ibum, fiatque in loco temperato. *Equitatio* parcè excolatur ab illō, qui inclinat ad podagram. OTIUM & QUIETES nimia diligenter vitentur. ALVUS semper moneatur officii. SUDORES à naturâ expressi nunquam reprimendi, sed semper promovendi.

IN VENEREM esse proclives podagricos, & libidinis cœstro turgentes, crebriores etiam in ipsis clamoribus appetere congreſſus, domestico liquet testimonio. 1. Exercitatione crebrâ in illâ palestrâ dilatata, semine turgentia vasa exanflat i gestiunt. 2. recordatio tam jucundæ fruitionis, ingenerat desiderium novæ exercitationis. 3. Supinus ægrorum decubitus genitalem calefavit apparatus. 4. à matre Venere remedium salutare expectat filia, ut crapula, filia Bacchi, à novâ ingurgitatione. 5. sero multo acri, falso abundant, illud autem feimen acre notat. Venus maris falsi filia.

Hanc appetentiam pruriginosam nisi æger temperaverit, pessimè sibi consulet, lumbifragii periculo expositus. In coitu, inquit subtilis Scaliger exerc. 277. calor debilitatur: laxatur corpus, inanitur, fitque defluxus cerebro languescente & humor in laxitates, qui ob caloris exiguitatē crudus & irrefugibilis est factus, recipitur; idcirkò materiæ pertinacia, quæ tandem molitur duritiem, & caloris imbecillitas omnem trāferunt in se culpā. Testiūm autē, verba sunt Cardani, avulsio sicuti contrarios effectus producit, calvitiū enim barbamque nasci prohibet, ob caloris diminutionem, ex quâ sequitur menti glabritas, quippe pilus à deficatione, desiccatio à calore, ut Eunuchi testatur, ita quoq; tuetur hominem à podagrâ.

Hisce finimus. DEO ter OPTIMO, ter

M A X I M O sit sempiterna gloria

in seculorum secula.

F I N I S.

VP 17

